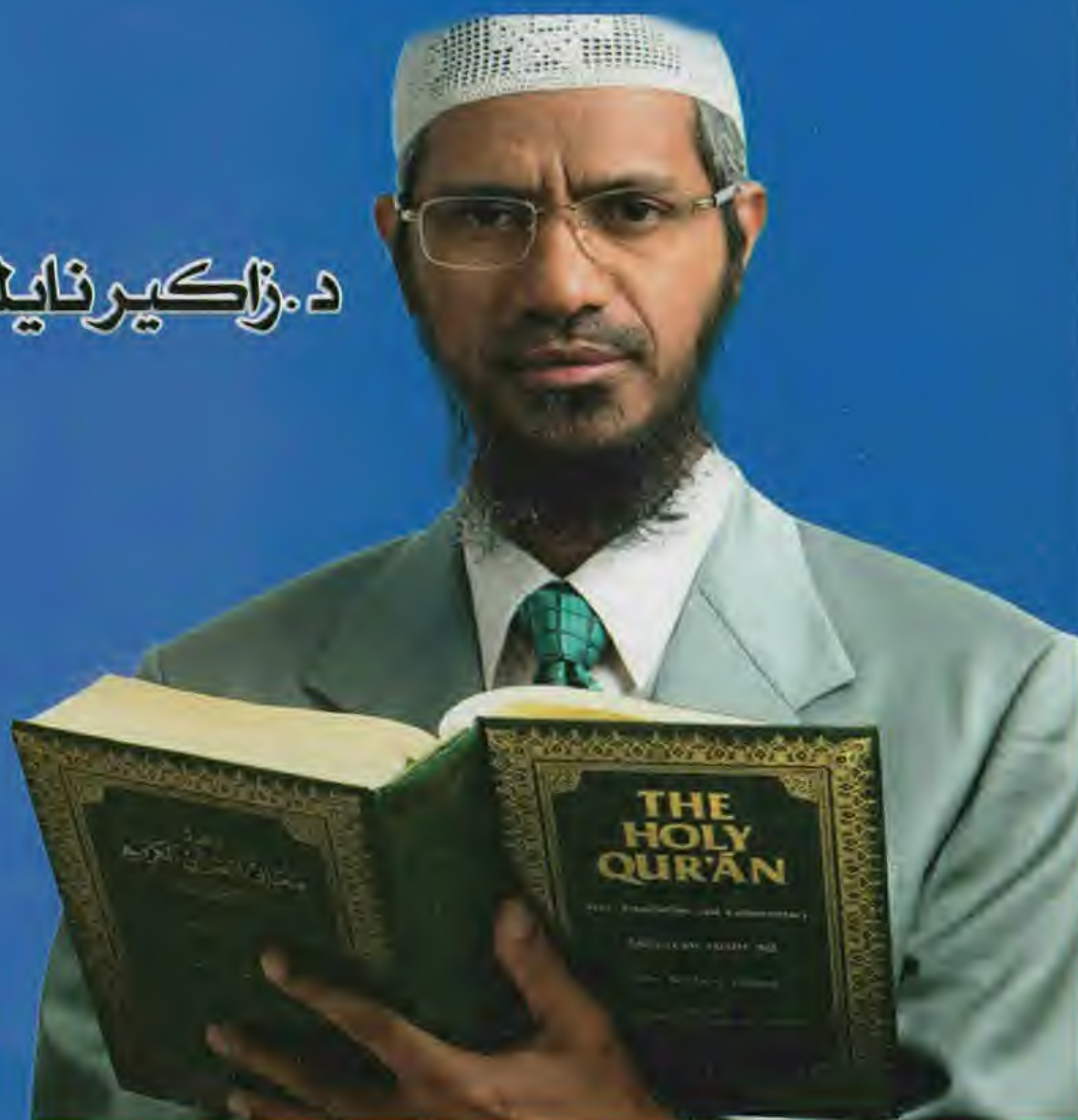

ٲاٲا

قورٲان وٲهٲى خواٲه...؟

د. زاکیر نایک

وٲرگٲٲرٲاٲى : ٲهٲوٲهٲر ٲهٲمهٲ

چاٲى ٲهٲهٲ

ٲ٠١٦

ئايە

قورئان وتەى

خوایە ؟

سەلماندىكى زانستى و لۆژىكى يە

كە قورئان وتەى خوايە

نوسىنى / دكتور زاكىر نايك

وهرگىرانى / ئەبوبەكر ئەحمەد

پيشكەشە

- دايك و باوكى خۆشەويستم

- بەتۆى خويىنەرى ئازى

سوپاس نامە

لە دواى سوپاس و ستايش و شوكر بۆ خواى گە ورە يارمە تى
دام لە وە رگيرانى ئە م كتيبه..... هە روە ها سوپاسى خۆم
ئاراستە ى بە ريزان مامۇستا نە بە ز و دكتور على دە كە م كە
مامۇستاي زانكۆن لە زانكۆى سە لاحە دين يارمە تيان داوم لە
كاتى يئويستيدا هە روە ها هاوړنى ئازيزم كاكە هيما.....
دەستى خوشى بئوينەشم هەيە بۆكاك موساى كتيبخانەى جودى
لەهاوكارى و رينويىنى پيداچونەو و هەلەگيرى و سەريەرشتى
چاپكردى ئەوكتيبه خنجيلانەيه.....

ہہ مو مافیکی ئەم بەرہەمە پارێزراوە بۆ کتیبخانە
جودی لەقەڵادی — (۲۴)

پیناسی کتیب

ناوی کتیب: ئایا قورنان وتہی خواہ

نوسینی / دکتۆر زاکیر نایک

وەرگیرانی / ئەبوبەکر ئەحمەد

تایپ و نەخشاندنی بەرگ / شێرزاد ئەلماس

دیزاینی ناوموہ / موسامحمد

نرخ (۴۰۰۰) دینار

تیراژ ۱۵۰۰ دانە

لەبەرئێوەبەرایەتی گشتی کتیبخانە گشتیەکان ژمارە سپاردنی (۱۳۲۳)

سالی ۲۰۱۶ ی پێدراوە

نايك لەچەند دىرپىكا

دكتور زاكىر عبدولكريم نايك لە ۱۸ ئۆكۆبەرى ۱۹۶۵ لە مۇمباي ھىندىستان لە دايك بوو، خىزانەكەى ناوى "فەرھات"ە و خاومنى دوو مىندائە بە ناوى "فەرىق و روشدە" ھەر لەشارى مۇمباي خويىندى تەواو كىردومو بىروانامەى دكتوراى بەدەست ھىناو، لەسالى ۱۹۹۱ دەستى بە بانگخووزى "دعوە" كىردومو، بۆئەم مەبەستەش سەردانى چەندان ولاتى كىردو "ئەمىرىكا"، سەئودىيە، ھۆنگكونگ، كويت، سەنگافورە، ئوستوراليا، باشورى ئەفرىقا، بەحرەين، قەتەر، ئەمەرىكاى باشورى، تايلاندى، كەنەدا... ھتە، بەسەر كەوتويى بەشدارى لەچەندان كۆپو دىيالوگ كىردو، باوترىشيان برىتى بوو لەودىيالوگەى كە لەگەل دكتور وئيام كامبىل كىردى لە شىكاگوى ئەمىرىكا لە انيسانى ۲۰۰۰.

نايك لە چەندان تەلەفون و كانالى نىودمولەتى دىردەكەويت و بانگھىشت دەكرىت بۆ چاوپىكە وتن، چەندان كىتەبى داناو بەناوى "ئايە قورئان وتەى خوايە"، قورئان و زانستى ھاو چەرخ

پيشهكى

ئىسلام ئەو خۆرميه كە رۆژ روناك دەكاتەو ، ئەو مانگميه
كەروناكايى بەتاريكەشە و دەبەخشيت، پيشكەوتنى زانست و
تەكنەلۇزىياش نابيتە ھۆى كەمبوونەو و لاوازيونى ئەم خۆرەئا
ئەومتا ھەر زانستە بونى ئەم خۆرە ئەسەلمىنيت ، ھەر پيشكەوتنى
تەكنەلۇزىيايە دەقەكانى پەراوى پىرۆز پشت راست دەكاتەو و
بوتيان ئىسپات دەكات.

ئەم كىتپىيەى كەلەبەر دەستى تۇدايە، بەشىۋمىيەكى زانستى و
لۇزىكى بون و سەرچاۋەى قورئان پوندەكاتەو و ئەى سەلمىنيت
كە قورئان پەراۋىكى ئىلاھىيە و ئاسمانىيە ، بەشىۋمىيەك كە
لەگەل ناخت دەدوئيت ، دەستت دەگرىت و پىت دەلئيت ئەمەيە
سەرچاۋەى قورئان ، دەتباتە ناو جىھانى بىرکردنەو و پىت دەلئيت
كە سەرچاۋەى قورئان مەرۋف نىيە ، سەرچاۋە ئاسمانىيەكانى تر
نين.

دکتۆر زاکیر نایک که نوسەری ئەم کتێبەیه ، هەر لەسەرەتای
ئەم کتێبە که مەندیش دەکات بەرمو کەسیک که داوای
پێغه مەرایەتی دەکات و دەڵێت من پەیا مەرم ، ئەمەش بریتیه له
سەرچاوە کەم ، ئەیسە لمیەت که پێغه مەرم بۆهیج مەبەستیکی
دنایای ئەم داوایە نە کردووە بەردەوامیش ئەبێت که سەرچاوەی
پەیا مە کە تەنها خوای گەورە و مەرمبانه ، دواتر پێدەخاته
سەریونی خواو ، قسە لەگەڵ بونی ئەویش دەکات ، لێدوانی خۆی
لەسەر چەمکی بونی ئەو دەدات.

منیش بەپێویستم زانی بەو پەری خوشحالی مەو و مریگێرمە سەر
زمانی شیرینی کوردی، مەلۆیهک بخەمە سەر خەرمانی
کتێبخانە ی کوردی .

"و مریگێر" ئەبۆبەکر ئەحمەد

قەلادزی ... ٢٠١٦/٢/١٥

پيشە كى نوسەر

ئىسلام ناوى ئەو ئاينىە بىئاوتايە نىە ، كەبۇيەكەمىن جار
لەلايەن پىغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" ، بناغەى دانراوۋە و
بەدامەزىنەرى دادەنرىت . قورئان ئەمەدمەردەخات ، ھەر لەسەرەتاقوۋە
خوای گە ورە پەيامى ناردوۋە بۆ ھەريەكە ئە ("نوح ، سلىمان ،
داود، ابراهيم، موسا، اسحاق، عيسا .. ھىتد") سە لامى خويان ئە سە
ر بىت " ، ھەريەك ئەم پىغەمبەرەنە ئەكات و ساتى جىاوازدا
ھاتوون ، ھەرھەموويان بانگەشە يان بۆيەك بىروباومرکردومو
يەك پەياميان گەياندوۋە ئەويش برىتيە ئە ("يە كىتاپەرىستى") .

ئەم پىغەمبەرەنە دامەزىنەرى ئاينە جىاومزەكانيان نىن ، بۆئەۋدى
بەناۋى ئەوانەۋە ناوبىنرىت ئە وان تەنھا بىروباومرپى پىغەمبەرەكانى
پىش خۇيان زىندوۋ كىردۆتەۋە .

ھەرچۆنىك بىت ، پىغەمبەر "محمد" صلى الله عليه وسلم " بوو
بە دواين نىردراۋى خوا ، بىرو باومرپى پىغەمبەرەكانى پىشخۇى

زیندوو کردوو، کهئهم بنه مایه تاراده یه ک دامر کابویه وه دهستکاری کرابوو له کات و قوناغه جیاومزه کاندای، بویه خوای گه وره به هوی پیغه مبهرموه، ناینیکی پاکى بۆ سه ر به شهریهت رهمانه کرد، وهکو دواين په یامبه ر له سه ر زموى، خوای گه وره کتیبیکى بۆنازلکرد به ناوى "قورئان". که ئه بیست به سه ر چاوهی رینمای بۆ سه ر جهم کاته کان، له موعجیزه ی پیغه مبه ر ئه وه یه که قورئان بۆ هه موو کاته کانه، هه موو پیغه مبه ر هکانى تر ته نها بۆ خه لکى خویان یان نه ته وه ی خویان نیردراون بو په یامه که یان بۆ کاتیکى تایبه ت بووه. وه ئه و موعجیزانه ی که خوایى داوون ته نها له کات و سه ر ده مى خویان به کارهاتوون، وه کو :-

زیندوو کردنه وه ی مردوو له لایهن : ("پیغه مبه ر عیسا") -
("علیه السلام")

یان : شوق کردنى دمريا له لایهن ("پیغه مبه ر موسا") - ("علیه السلام")

پيغەمبەر محمد دواھە مین و کۆتاهەمین ئیڤدراوی خوايە بو
ئە و پە يامە ی کەبۆى ھاتوہ بۆسە ر جەم مرقۆقە ، بۆھە تاهەتايە
. خوا لە قورئاندا دە فە ر مویت : "وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ".
"الانبیاء-۱۰۷"

("ئەى محمد" صلى الله عليه وسلم) ئیمەتۆمان پەوانەنە کردوووتەنھا
بۆ ئەومەنەبیت کەببیتەرەحمەت و بەرەکەت بۆ ھەموو جیھانەکان
جیھانی ئادەمیزاد و گیاندار و پرووڤ و پەری و... ھتە")

بۆیە ئەم موعجیزمى کە بۆ دواين پەيامبەر دابەزیوہ بۆ ھەمیشەى
و سەرچەم قۇناغەکانە . وە پيغەمبەريش ھەرودەك پەيامبەرەکانى
تر خاوەنى چەندان موعجیزە بوہ کە ئە "حە دیت" دا ئامازە يان
پيکراوہ ، ئیمەوہك و موسوئلمان باومپرمان بەم موعجیزانە ھەيە ،
وہ شانازیش بە گھورمترین موعجیزە دەکەين کە لە لایەن خواى
گھورە وە بۆى ھاتوہ و بریتىيە لە قورئان

کەبە موعجیزە سەلمیئراوہ " ۱۴۰۰ " سالی ئەمەویەر ، وە ئە مرقۆش
ئەتوانریت بسەلمیئریت ، بۆھە تاهەتايە . بە کورتى ، قورئان ؛
بریتىيە لە "موعجیزەى موعجیزە کان".

زۆركەس بەھەلە تىگەشتوون كەپتەمەبەر بە دامە زىنە رى
ئايىنى ئىسلام دادە نرىت. ھەرچەندە ، ئىسلام بونى ھە بوو
ھەرلەيەكەم مەرۇقەو ھە "ئادەم" كەپتە خستە تە سەر زەوى ،
ياشان خواى گە ۋرە چەندە ن پتەمەبەر ۋ پە يامى ترى ناردوون
، ۋە دواھەمىن ئالغەى ئە م زنجىرە يە برىتى بوو لە پتەمەبەر
ر"محمد" "صلى الله عليه وسلم" ۋ قورئانى پىرۆز .

“ دزاكىر ”

بە شى يە كە م

پيغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" دانەرى قورئان
نیه .

تاکەشتيک کەھەموو ئەوانەى شارمزايبان لەباردى قورئان ھەيە بە
ئيمان دارو بئيمان، يە کەدەنگن لەسەر ئەودى کەقورئان
بۆيەکەمىن جار لەلایەن پياويک خويىندراوتە وە لەسەددى
۱۶ زاینى، کەلە نيمچەدورگەى عەرەبى "مەککە" لە دايک بوو
ناوى "محمد" بوو .

۱- ناموسولمانەکان سى بىروبووچوون "خەملاندن" يان ھەيە بۆ
بنەرت و سەرچاودى قورئان .

۱- پيغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" خۆى دانەر و نوسەرى قورئان
بوو .

۲- پيغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" لە سەرچاودەکانى تر فيربوو
پەراو و سەرچاودە ئاسمانیە کانى تر .

٣- هيچ مرؤقيك دانەري قورئان نيه . بەلكو وشە بە وشە
دابەزيوہ لەلايهن خواود .

ب- ھەرگيز پيغە مبه ر "صلي الله عليه وسلم" بانگەشەي
دانەرايهتي قورئاني نہ کردوود.

ئەوانەي كە گومانيان ھەيە سەباردت بە بنچينەي قورئان ، وە
بانگەشەي ئە وە ددكەن دكە پيغە مبه ر "صلي الله عليه وسلم
"نوسەري قورئان بوود . ئە وا ھەرگيز پيغە مبه ر "صلي الله عليه
وسلم" نەركي بەرپرسياريەتي بنچينەي قورئاني نہ خستۆتە
ئەستۆي خۆي ، بەراشكاوي ر راستگۆيي وتەيەتي : ئە وە خوايه
كە ئەم پەراودي بۆدابەزان دووم . ئەگەر بە پيچوانەش بيريكەيتە
وہ ئەوا شتيكي نالۆژيكيە ، چونكە واتا كەي ئەود ددگەيە
نييت كە ئەو كەسيكي درۆزنە . لەميژودا ، ئيمە ئەود
فیربووين كە لەمنداڵیە وە ھەتا تەمەنی چل سالی كە پەيامی
پيغە مبه رايهتي بۆھاتوہ يەك درۆي نہ کردوہ ، واتە ھەرگيز بە
كەسيكي درۆزن نہناسراوہ .

بەپىچە وانمۇە بە كە سىكى : راستگۇ ، بە وفا ، بىگمرد
ناسراوہ ، لەلايەن دۇست و نە يارەكانىيە وە نازناوى "الامين" ى
پىيەخسراوہ .

ھەروھە جىگەى ئامازە پىدانە : كەزۇرىك لەكافردكانى
مەككە ئايىنى ئىسلاميان پەتكەردمۇە و پىيان وابو و كە
پىغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" درۆزنە . بەلام لەگەل ئەومشدا
مەمانەيان پىق ھە بوو ، وە شتە بەنرخەكانى خۇيان لەلاى
ئەودادنا بەمەبەستى پاراستن .

وئەى ئەم راستەش ئەومىيە ، كاتىك پىغەمبەر "صلى الله عليه وسلم"
" بىرپارىدا مەككە بە جىبھىلت ، ھەزرىتى على لەجىگەى خۇى
دانا بۆگەراندەنمۇە سەرجەم ئەمانەتەكان بۆ خاومەكانيان
كەلەلاى پىغەمبەريان "صلى الله عليه وسلم" دانا بوو .

جارتىكان كاتىك ابوسوفيان "يەككىك لە سەروكەكانى بت
پەرىستانى مەكە "سەردانى ئىمپراتۇرىيەتى "ھرقىل" ى كەرد ،
بۆنمۇە ى داوۋى پىشگىرى لىيىكات دژى پىغە مەبەر "صلى الله
عليه وسلم" .

هرقل پرسىياري له ابوسفيان كرد ، ئايە بەرلەوہى پيغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " بانگەشەى پيغەمبرايتى بىكات هيچ درۆى كردووه ؟ ياخود ، ئايە خيانەتى له متمانە كردووه ؟ لەوہ لاما ابوسوفيان وتى : نەخىر . تەنانەت ناحەزەكانيشى دانيان ناوہ بە " دلسۆزى پرستيتى و راسگويى " چ ھۆكارىكى لۆزىكى مرقوف ئەتوانيت بيزى لىبىكاتەوہ ، سەبارەت بە پيغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " كەكە سىلكى درۆزن بيت ، لەكاتىكدا دەردە كەوتىت كە ئەو پيغەمبەرى خوايە نەك دانەرى قورئان .

بەشى دوووم

وہلامیك بۆسەرجم ئەو كەسانەى كە ئەوتریت

پېغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" بانگەشەى

پېغەمبەرايەتى كىردوود بۆ يەككىك لەم مەبەستانە.

۱- بەمە بەستى بەدەست ھىنانى ماددە "مالى دنيا".

۲- بەمە بەستى بەدەست ھىنانى

"پايە، ھىز، شىكۆوسەركىرايەتى".

۳- بەمە بەستى يەكپىزى و ئازادكىردنى عەردەبەكان.

۴- بەمە بەستى چاكسازى رەدوشت.

۱- بە مە بەستى بەدەست ھىنانى ماددە

ھەندىك كەس مەشت و مېر لەسەر ئەود دەكەن كە پېغەمبەر

"صلى الله عليه وسلم" بەدرو قورئانى داود تەپال خوا، خوشى

بە پېغەمبەر بانگ كىردوود بۆ بەدەست ھىنانى ماددە "مالى

دنيا".

مەنىش ھەمان بىرۈبۈچۈنم ھەيە كەزۈرىك لەخەلك

بانگەشەى پېغەمبەرايەتەيان كىردوود "رېنماى كەر وقە

شەکان "بەمە بەستى قازانجى ماددى "مائى دنيا" ،بەم شىۋەيە دەۋلەتمەند بوون و ژيانىكى خوشيان بەسەر بردوۋە .
بەلام بارى داراي پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " پىش
بلاۋكردنەۋدى پەيامى پىغەمبەرايەتى باشتىر بوو ئە دۋاى بوون
بە پىغەمبەر . ئە تەمەنى "۲۵" سائىدا ھاۋسەرگىرى ئەگەل
"خەدىجە" پىكەيتا . كە ئافرىتىكى ساماندار و
دەۋلەتمەندبوو .

۱- يەككە لەخىزانەكانى پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " -
" عائشە " - "رمزى خۋاى لەسەرىيت" ، دەگىرپىتەۋە مانگىك يا
دوو مانگ لەمائى پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " قىپەرپوۋە
بەبى ئەۋەى ئاگر لەمائى بىكرىتەۋە ، لەبەرئەۋەى ھىچ
شىتتىك نەبوۋە بۆ ئامادەكردن (لەئان) ژيانيان بە ئاۋ خورما بە
سەرىدوۋە ، ۋە ھەندى جارىش ئەم خواردنە ياشكۆى شىرى
بىزەكانى خەلكى مەدىنە بوۋە "الرياض الصالحين" ۴۹۲

ب - ھاۋدەلەكانى پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " ابوزىر و
ابوھورەيرە "رمزى خۋاىيان لەسەرىيت" دەگىرپنەۋە كە پىغە

مبه ر " صلی الله علیه وسلم " هرگیز دیاری رمتنه کردۆتهوه ،
 وه هرچییهکی هه بووه بهخشیویهتی به ههزارو نه دار . "الریاض
 الصالحین" ۴۶۵-۴۶۶

ج - نه مه قوریانیه کی کاتی نیه ، به لام ریگای ژیا نه ،
 نه گهر پیغه مبه ر " صلی الله علیه وسلم " لهوساته دا ویستبای
 وهك پاشا بژی نهوا نهیتوانی . وه نزیکه ناکی جوریک
 له نارمزی و نیگهرانیان هه بوو که بۆچی له ژیا نیکی ئاوا دا
 دمژین له کاتیکیدا نهی توانی له ژیا نیکی پرخۆشیدا بژی ،
 وه پیغه مبه ریش " صلی الله علیه وسلم " ههستی به بیزاری کرد
 ، پاشان نیگا دابهزی .

"يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ
 أُمْتِعْكُنَّ وَأَسْرِخُكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا" ۲۸ "وَأَن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالذَّارَ
 الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا" ۲۹ "الاحزاب"

((نهی پیغه مبه ر به هاوسه رانت بلی: نه گهر ئیومه نهها ژیا نی دنیا
 و رازاودییه کهیتان دمویت، و مرڼ با هه ندیك شتومهك و پارمو
 سامانتان پی بیه خشم، له مودواش به جوانترین شیوه دهست
 به ردارتان بیه "۲۸" خو نه گهر ئیوه خوا و پیغه مه ره که ی و

پاداشتی رۆزی قیامەتان دەوێت، ئەو دُنیا بن کە خوا بۆ
چاکەکارانتان پاداشتی زۆر گەورە و بێ ئەندازەي ئامادەکردوو
(پێغەمبەر هەموو هاوسەرانی یەك یەك قاقی کردوو هەموانیان
خواو پێغەمبەر و پاداشتی قیامەتیان هەلبژارد "۲۹").

د - سەرپرایی دەستکەوت و سەرکەوتنەکانی پێغەمبەر "صلی اللہ
علیہ وسلم" لەکاتی مردنیدا قەرزدار بوو، قەڵانەکەي ئە دەستی
یەکیك ئە جولە کەکانی مەدینە داوو ئە جیاتی قەرزەکەي
"الریاض الصالحین" ۵. ۴

ه - ئەراستیدا ئەگەر پێغەمبەر "صلی اللہ علیہ وسلم" دانەری
قورئان بوایە ، درۆی کردبا بە مەبەستی بەدەست هێنانی مالی
دنیا ، بۆ ئەمەکتیبی خاويە ، هەرگیز ئەهەمان کتیبدا
نامەژەي بە ،

"قَوْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لِيَشْتَرُوا
بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا قَوْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَقَوْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ
"البقرة: ۷۹"

((سا واورمىلا بۆ ئەو كەسانەى كىتىب دىنوسىن بەدەستى خۇيان
و پاشان دەلىن: ئا ئەمەلەلەيەن خواومىە، تا كەمىك لەمالى دنيا
بەدەست بەيىن، جا ومىل بۆ ئەو دەست و "قەلەمانەى" كەشتى وا
دىنوسىن و ومىل بۆ ئەو كەسانەى كەكەسابەتى ئاوا ئەنجام
دەدەن")).

ئەم ئايەتە ھەرچشە ئەو كەسانە دەككەت كەپەرپراوہ ئاسمانىەكانى
پىشتىريان كۆرپوہ، بەمىشكى خۇيان كىتیبیان داناوہ و وتويانە
ئەمە لەلەيەن خواومىە "بۆ مەبەست و قازانجى خۇيان .

ئەكەر پىغەمبەر" صلى الله عليه وسلم "خۇى قورئانى نوسىبىت ،
چەندەن ھەل ھە بوون ، ئەككەت و ساتەكاندا، بۆ ئەوہى
ئاشكەراپىت كە ئەو كەمورىترىن دوورپوويە "خوانەكە" كە ئەمە
شتىكى نا لۆزىكىە . بە واتاى ئەوہى "ئەكەر پىغەمبەر قورئانى
داناپىت ھەر لە ناو قورئانەكەدا باس لەكەسانىك ناككەت كە
كىتىب دىنوسىن و دەلىن ئەمە ھى خوايە"

۲- بهمه بهستی بهدهست هینانی "پایه هیز

،شکو و رابه‌ری"

نایه ده‌کری پیغه‌مبهر" صلی الله علیه وسلم" بانگه‌شه‌ی

پیغه‌مبهرایه‌تی کردبیت بویه‌دهست هینانی "پایه هیز، شکو و رابه‌ری؟"

۱- له‌جیهاندا دانپیانراوه که پیغه‌مبهر" صلی الله علیه وسلم"

یه‌کیکه له‌سهرکرده سهرکه‌هوتوه‌کان له‌میژودا، زانای مه‌سیحی

"مایکل هارت" لیستیکی داناوه، له‌م لیسته‌دا ناوی "۱۰۰" پیاوی

کاریگەر و سهرکه‌هوتی میژوی تو‌مارکردوه، له‌ ئاده‌مه‌وه

تاوه‌کو ئه‌م‌رو، له‌کتیبه‌کایدا به‌ ناوی "۱۰۰" له‌ کاریگه‌رت‌ترین

کاسه‌کانی میژوو". ئه‌م زانا مه‌سیحیه بی‌لایه‌نانه ناوی پیغه‌مبهری

خستومه‌یه‌که‌م ناو له‌ لیسته‌که‌دا، "ئهمه‌ تیکه‌له‌ یه‌ کی

ناینی و عه‌لمانیه که پیغه‌مبهر" صلی الله علیه وسلم" به‌ کاری

گه‌رت‌ترین مرو‌ف دادمه‌نریت له‌ میژودا.

ب- مرو‌فیک ئه‌گهر خاومنی ئه‌م ره‌وشتانه بیت ئه‌ی توانی داوای

را‌به‌ری و هیزبکات، به‌ بی بانگه‌شه‌کردنی په‌یامی

پيغەمبەرايەتى ، پەشتى ئەو نىشان دەدات كە نەبەدواى شكو نە
بەدواى ھىزدا گەراو ھىوا خواستىن بۆ پاىە و ھىز ئەگەل
خواردنى باش، جلوبەرگى جوان ، شوپنى گەرە ، كۆشكى
مەزن و پاسەوانى جۇراوچۇر وابەستە دەكرىت .

سەردىراى ئەو ئەركە قورسەى كەلەسەر شانى بوو وەك
كەسپكى سياست مەدار وە ئەو بونەكۆمەلایەتەى كەھەى
بوو ، پيغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " شىرى دۇشيوە ، جىل و
پىلاوۋەكانى چاك كەردونە وە و كارى مائەوەى كەردوۋە.

ژيانى نمونەيەكى سەرنج پاكىشە ئە سادەمى و بىفیزىدا ، ئە سەر
زەوى خەوتوۋە ، بە بى بونى ھىچ پاسەوانىك پۇشتوۋە بۆ بازار
دەعوۋى ھەژارانى رەتتەكەردۆتەوۋە و ھەرشىتەكىش
ئامەدەكرابى خواردوۋىەتى .

ج- ئەسەر خۇقسەى كەردوۋە و گەوۋى گەرتوۋە ئە ئەوانەى كەلە
دەوربەرى بوون ، قورئان دە فەرموۋىت :-

"وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ ۚ قُلْ أُذُنٌ خَيْرٌ لَّكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ ۚ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ" - "التوبة" ۶۱

(("هەندیکێ تر "لە دوور و وەکان" ئەوەندەنە فام، ئازاری دئی پێغه مبه‌ر (صلی
الله علیه وسلم) دەدەن، بەو هی کە دەڵێن: "محمد" گۆی بۆ هەموو کەس
دەگرت، پێیان بلی: گۆی بیستی خێرەبۆتان، باوهری پته‌وی بە خوا هەیه،
باوهری "بەراستگۆی" ئیماندارانی‌ش هەیه، رەحمەتی‌شە بۆ ئەوانەتان
کە باوهریان هێناوه، "بەلام" ئەوانە هی ئازاری پێغه مبه‌ری خوا دەدەن سزایه‌کی
بە ئێش بۆیان ئاماده‌یه")) .

د- جارێکیان یه‌کیك له نوێنه‌ری بت په‌رسته‌کان به‌ناوی " عتبه
" هاته‌ لای پێغه مبه‌ر و وتی ئەگەر واز له‌م په‌یامه‌ به‌یئت، ئەوا
ده‌تکه‌ین به‌ ده‌وله‌مه‌ندترین پیاو له‌ کۆمه‌ڵگا‌دا، به‌را به‌ری
خۆمان له‌ گه‌ڵ هێزێکی ته‌واو ته‌نانه‌ت تاجه‌ت له‌ سه‌ر ئەنێن وه‌ک
پاشایه‌ک ئەگەر خۆی و یستبای ئە هی توانی بیئت به‌لام، تا که
شتێک که‌ڵیان ئەویست ئەوه‌ بوو که‌واز له‌م په‌یامه‌ به‌یئت
هیچ خوایه‌ک نیه‌ جگه‌ له‌ خوای هه‌ موو جیهان، خوای سه‌رجه
م مرقوف.

ئەگەر پېغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " بەدواى سامان ، شىكۆ و
ھىزدا گەرابا ، ئەموا ھەرگىز ئەم ھەلە زىرپىنەى لەدەست نەدەدا.
لەگەل ئەواشدا ، داواكارىيەكانى ئەوانى رەتكردموہ .

ھ- جارىكى تر ھەولياندا، لەرپىگەى مامىيەوہ كە خوشەويستى
پېغەمەر " صلى الله عليه وسلم " بوو قايلى بىكەن كەواز لەپەيامى
پېغەمبەرايەتى بەيئىت و جىھانى ھىز و پاىە قبول بىكا ، بەلام لە
وہلامدا وتى :-

"ئەى مامە ، ئەگەر ئەوان خۆر لەسە رشانى رستم و مانگ لە
سە رشانى چەپم دانىن بۆ ئە وەى واز لەم پەيامە بەيئىتم ئەموا
ھەرگىز وازى لىناھيئىم ، ھە تا لە پىناو بەرگىرى ئەم ئەمانەتە دا
دەمرم ،يان خوا بىرپار ئە دات و ئە و دەمىيەوئىت "

و- مردنى كۆرە خوشەويستەكەى پېغەمبەر " صلى الله عليه وسلم
" - "ابراھىم" ھاوتە بوو ئە گەل گىرانى خۆر ، خەلك پىيان
وابوو كە ئەمە موعجىزەى خوايە ، ئاسمان و زموى بۆمردنەكەى
ابراھىم دەنالىئىن ، وە پېغەمبەرىش زۆر توورە بوو لىيان

"صحيح البخارى" ۱۵۲

ئايە :- ئەمانە سيفەتى مەرۆقى خۇپەسەندىن يان كەسەتتىكى ھىز
ويست ،چ شتەك پاساۋ بۇ ژيانىكى پىر قورىانى و ئازاربەخش
دەھىننىتەۋە ، تەنانەت لەكاتىكدا دەسلەلاتى تەۋاۋى ھەبۋو بەسەر
نەيارەكانىدا،چ شتەك سادەدى و شكۇدارى ئەۋرۈن دەكاتەۋە ،كە
نیشانى داۋە لەكات و ساقە خۇشەكانىدا، ۋە سورىش بۈۋە لەسەر
ئەۋەى كەئەم سەركەۋتەنە لە لايەن خواۋەيە نەك بەھۋى بلىمەتى
خۇى.

۳- بەمەبەستى يەكپىزى و ئازادكردنى عەرەبەكان .

ئە و تىۋرەى كە دەئەت يىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " قورئانى
داناۋە بە مە بەستى يەكپىزى و ئازادكردنى عەرەبەكان ، زۆر
قورسە بۆبەرگىرى كىردن لەلايەن يە يىرۋانى ئەم بىردۆۋە .

۱- ھىچ ئايەتتىك لەقورئاندا نىە كەباس لە يەكپىزى و
ئازادكردنى نەتەۋەدى عەرەب بىكات ، لە راستىدا چەمكى قورئان
برىتيە لە "الامە" .

قورئان داواي يه‌کريزي بۆهه‌موو مرؤف ده‌کات له سهر بنه‌ماي
"راستی"

"يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا؛
إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ؛ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ" - "الحجرات: ۱۳"

(ئهی خه‌لکینه‌بیگومان ئیمه‌هه‌مووتانمان له‌نیرو مێیه‌ک
دروستکردوو "که‌باوکمه‌ئادهم و دایکه‌حه‌وايه" و کردوو مانن
به‌چهنده‌ها گهل و تیرمو هۆزی جۆریه‌جۆر، تا یه‌کتر بناسن و
په‌یوه‌ندیتان خوش بێت به‌یه‌که‌وه... به‌راستی به‌رێزترینتان لای
خوا نمو که‌سانه‌تان که‌زۆرتەر له‌خواترسمو فه‌رمانبه‌رداری خوابه،
بیگومان خوا زاناو ئاگایه‌به‌هه‌مووان")

له‌لای خوای گه‌وره‌ بنه‌ماي داد په‌رومري بۆ یه‌کريزي بریتی فیه
له "تیره، ڕه‌نگ، ڕه‌گه‌ز، سامان، نه‌ته‌ وه‌ په‌ یوسفدی سیاسي
وخوێنی "ته‌مه‌ها بریتییه‌ له "ته‌ قوا" - "راستی و دروستی،
خواناسی و بیروباوهر"

به‌ نه‌مه‌ش به‌ واتای نه‌وه‌ی که‌ کور له‌باوک جیاده‌کاته‌ وه‌،
باوک له‌ کور، مێرد له‌ هاوسهر، و هاوسهر له‌ مێرد... هتد.

"قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ
اقتَرَفْتُمُوهَا وَبِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرْتَمِثُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْفَاسِقِينَ" - التوبة: ٢٤"

((ئەى محمد "صلى الله عليه وسلم" پەيان بۆ: ئەگەر باوو
باپیرانتان و براکانتان و هاوسەرانتان و عەشرەت و ھۆزتان و مال
و سامانیك كەبەدەستان ھێناو، یاخود بازارگانیکەك دۆتەرسن
كەشكان و بۆ بازارى ڕووى تێبكات و خانوو بەرمو كۆشك و
تەلاریك كە ھەز دەكەن لێتان تێك نەچێت و دلخۆشەن بۆ، لاتان
خۆشەویستتەو نازدارتەو بۆ ئەخواو پێغەمبەرەكەى و جیھادو
تێكۆشان لەپێناو ڕێبازى ئەو زاتەدا، دۆمەو چاومروان بن، ھەتا
خوای گەورەدێت بەفەرمانەكانیەمو "تۆلەتان لێ دەسێنیت"،
خوای پەروەردگاریش ھیدایەت و ڕێنەمووی قەومى یاخى و
لەسنوور دەرچوو نادات.))

ج- ئەو یەكڕیزیەى كە بۆ كێشا بەسەر نیمجە دورگەى
عەرەبى لەدوای سەرکەوتنى ئیسلام ھەزرى بوو، مەبەست لێى

هەموو جىهان بوو ، ئەم يەكپىزىش بەھۆى ھاندانى قورئان بوو ،
بۆنموتە خواى گەورە داوا دەكات :-

"وَأَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا ۚ وَادْكُرُوا اللَّهَ عَلَيْهِمْ إِذْ
كُنْتُمْ أَعْدَاءَ فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا
حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا ۚ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ۝"
"آل عمران : ۱۰۳"

(("ھەول بدمن" ھەر ھەموتان بەتوندى دەست بگرن بەئايىنى
خواومو پەرت و بللاو مەبن، يادى نازو نىعمەتى خوا
بکەنمەلەسەرتان، "چونکە" کاتى خۆى دوژمنى يەکتەر بوون،
ئەوھبوو دلەکانتانى بەھۆى نىعمەتى "ئىسلاممەو" پەيودست کرد
بەيەکەومو ھەموو بوونەبراى يەکتەر "ھەروھەا ئەو کاتە"
ئىوھلەسەر ئىواری چاللىكى ئاگر وەستا بوون و "خەرىك بوو
بکەونەناوى"، بالام خوا "بەرەحم و مېھرىبانى خۆى" ئەو
ئاگرمرزگارى کردن، ئابەو شىۋىيەخوا ئايەتەکانى خۆيتان بۆ
پوون دەکاتەو، بۆ ئەوھى ھىدايەت و مېگرن".

د- ئايە يەكپىزى عەرەبەكان بە ھۆى قىپرامانى سەرەكى
پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " بوو ؟ ئەى توانى بەخۆشى
پىشنىارى بوون بە پاشا قبولىكات ، پاشان ھىزى خۆى
بەكاربەئىت بۇ بىئات نانى نىمچە دورگە يەكى عەرەبى
يەكگرتوو .

ه- لە قورئاندا چەندىن ئايەت ھەن كە پىچەوانەى ئەو
بىرۆكەيەن كە پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " ھەئىدايىت بۇ
بىئات نانى نە تەوھى عەرەب ، خوا لە قورئانى پىرۇزدا دەفەرموئىت
:-

"وَإِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ
الْعَالَمِينَ" آل عمران : ۴۲

("ھەرۇھا يادىان بەئىنەكاتىك جبرئىلى فرىشتەوتى : ئەى مەريەم
بەرەستى خوا تۆى ھەئىزاردوو خاوتىن و پاكىزەى كردوئىت ، ھەئى
بىزاردوئىت و رىزى داوئىت بەسەر ھەموو ئافرىتانى جىھاندا . ")

بۇچى محمد ، عەرەبىك ، باس لەمەريەم بىكات داىكى عىسا
، كە بەنواسرئىل بوو " كە ھەئىزىردراوہ لە سەرۆى ئافرىتانى

هەموو نەتەوھەكان "كە شەرەفئەكى ئاوا لە ئىنجىلىشدا
ئادۇزىتە وە .لە كاتئەدا ، لە قورئاندا سۈرەتئەكى تە واو
بەناوى "مريەم" ھەيە ، داىكى پيغەمبەر عيسا.

ھىچ كەتئە و سۈرەتئەكى نىە لە ئىنجىلىدا بە ناوى "مريەم"
كەواتە ، بۆچى پيغەمبەر ھانى ھەرمباكان دەدات تاوھكو
سۈپاسى عيسا بىكەن لە كاتئەدا ئەمە دژى ھەرمبەكانە
سەرمپاي ئە وش بلىت كە "بەناواسرائىلەك ھەلبىرەدراوہ ئە
سەروى ئافرىقانى ھەموو نەتەوھەكان"

ئەگەر ئەو ويستباى نەتەوھەكى ھەربە بگىرئە خوۋى، ئەوا
ھەرمبەكانى بەرز دەفرخاند و يەكئە لەئافرىقە ھەرمباكانى
ھەلدەبئارد . بۆنمەنە "داىكى ، خىزانى يان كچەكەى" وەكو
سەردارى ئافرىقانى ھەموو نەتەوھەكان"

بەلام وەلامەكە لە م ئايەتەدا دەردەكەوئە ،خو دەفرمەوئە :-

"ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ، وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَهُمْ
يَكْفُلُ مَرَّتَينَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ" - "آل عمران : ٤٤"

(ئەشتانەى باسکران چەند ھەوالىك بوون لەغەبەمە،
ئىمەلەرىگەى "وہى" و سروسەومبەتۆى دەگەيەنن، خۇ تۆ "ئەى
محمد" صلى الله عليه وسلم "لەوى نەبوويت كاتىك
پىنوسەكانيان ھەئەدايە" ئاومە، پىنوسى كى سەركەوت و ئا
نەبىرد" ئەمەيان مەريەم پەرومردەبكات، تۆ لەوئىش نەبوويت
كاتىك كىشەيان ھەبوو "لەسەر ئەمەى كى بەختۆى بكات").

و- ھەرودھا "بىردۆزى يەككىتى عەرب" ناتوانى پونكردنەومبەكى
قايلىكەرىيت ، بەھۇ ئەم ئايەتەى خوارمە . خوا دەفەرموويت :-

"يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى
الْعَالَمِينَ" - "البقرة: ۴۷"

(ئەى ئەمەى ئىسرائىل: يادى نازو نىعمەتەكانەم
بەنەمەكەرىشتومەبەسەرتاندا بىگومان من گرنكى زۆرم
پىداون و نازونىعمەتى زۆرم پىبەخشیوون "لەخواردن و
خواردنەولەمەوعجىزەى جۆراوجۆر، لەچارەسەركردنى
كىشەكانيان، ... ھتە" من زیادەرىزى ئىوم داومبەسەر ھەمەو

خەلكىدا "ئەلبەتتە لەسەردەمى خۇياندا و ئەوانەى كەپابەندى
ئايىنى خوا بوون، بەتايىبەتى پىغەمبەران و پياوچاكان..."

۴- بەمە بەستى چاكسازى رەموشى.

ئەوانەيە ھەندىك "چاكسازى رەموشى" وەك كىشەيەكى
ھاندەر سەيركەن، كە پىغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" پىشتى
پى بە ستبىت بۇ كۆكردنە وەى قورئان.

قورئان دەفەرموئىت :-

"وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ قَالَ أُوحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ
وَمَنْ قَالَ سَأُنْزِلُ مِثْلَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَوْ تَرَى إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ
وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُو أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا أَنْفُسَكُمْ يَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا
كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ" (الأنعام: ۹۳)

("كى ئەمستەمكارترەكەدرۇ بۇ خوا ھەلبەستىت و ياخود
بلىت: منىش وەحى و نىگام بۇ ھاتووە، ئەراستىشدا ھىچى بۇ
نەھاتىبىت، ھەروەھا ئەو كەسەش كەوتوئىەتى: منىش وەك قورئان
كىتەيىك دادبەزىنەم وەك خوا دايبەزاندو، خۇ ئەگەر ئەو

ستەمكارانەبىيىنى چۆن لەئىش و ئازارى سەرەمەرگدا
"گىرىكىان خواردوو" فرىشتەكانىش دەستيان لىدەكەنەوو
لىيان دەمدن و "پىيان دەلپن": ئادەى گىانتان بدمن بەدەستەوو، دەى
رۆحتان دەرگەن، ئەمرو ئەتۆلەى "خوا نەناسىتاندا" سزاو
ئەشكەنجەى رىسوايى و شەرمەزارى دەدرىن، چونكەشتى
ناحەقتان بەدەم خواووەهەلەبەست و خۆتان بەگەورەمزانى
لەبەرامبەر ئايەت و فەرمانەكانى خوادا و ئووت بەرزىتان
نەيدەهشت باومرى پى بەيىن.

ئەم ئايەتە ھەرەشەى سزاى سەخت دەكات بۆ درۆزنەكان ، ئەگەر
پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " نوسەرى قورئان بوايە ، ئايە
قورئانى داوہ تە پال خوا؟ وە دەسفى خۆشى دەكات بە خراپترىن
پياو؟ .

ئايە ئەو دانەرى قورئان بوو؟ بۆيە زۆر ئەگەر ھە بوو پۆژىك ئەم
ھەلبەستە پەردەى لەسەر لابدرىت و بکەوئتە كىشە وە .

۱- يەكك ئەمەبەستەكانى پيغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " و
قورئان برىتى بوو ئە " چاكسازى رموشتى " بەلام تەنھا بۇ عەرب
نا بەلكو بۇ ھەموو جىھان .

ئەگەر پيغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " بەھەئە بانگەشەى
قورئانى كردىت و وتبى ئەمە ھى خوايە ، وە خوشى بە
دانەرەكەى دانابىت ، ئەو ھەموو ئايەتەنەى ئە قورئاندا باس
نەدەكرد ، شتىكى ئەوتۇى ئە قورئاندا دەنوسى كە قەشە "پۇل"
لە ئىنجىلى " نىو تىستامىنت " بەشى دووم ئە پەرتوكى پىرۇزدا
بەشى "۳" خەتى "۷" ئەگەر درۆى من راستەقىنەى خوا
شكۇدارىكات ، پاشان ئە وە من گوناھبارنىم .

ئەم خەتە ئە ئىنجىلدا ئەو دەگەپەنىت ، كە خواپىويستى بە
درۆيە بۆسەلماندى گەورەى خۆى . ئەگەر ئەو ھەشدا ، خوا پىش
ئىسلامىش ھەر گەورەبوو ، بۆيە پىويستى بە ھىچ درۆيە ئە نىە
بۆنەوەى گەورەى خۆى بسەلمىنىت .

بەپىچەوانەى ئاينەكانى تر ، لەئىسلامدا ، ئامرازو وسىلەكان
جىانەكراونەتەو ئە كۆتايىەكانيان ئەگەر دادپەرومىت دەوتىت

پئويستە داد پەروەر بيت ، ئەگەر راستىت ئەويىت پئويستە
راستگويىت ، زۆرىك لەخەلك تەنها گىرنگى بە ئىجامى كۆتايى
دەمدەن ،وہ گىرنگى بە روناكردنەوہ و ئامرازەكانى گەيشتن بە
ئەنجام نادمەن .

هەندى كەس راستى دەزانىت بەلام بۆسەلماندى ئەوراستىە
،گفتوگوى هەلە بەكار دەهينىت بۆنمونه :-

ئەگەر كەسىك بلىت $2+2=4$ ئەوا راستگويانە دەويىت ،بەلام
ئەگەر داواى روناكردنەوہ بكەى بۆ وەلامەكەى ،لە ئەنجامدا
دەلىل مامۇستاكەم فىرمى كردووە ،وەلامەكە راستە ، بەلام
روناكردنەوہكە هەلەيە .

وادابنى كە: ئەگەر مامۇستا فىرى كردباو پىى وتبا ، $2+2=5$.پاشان ئە و كەسە هەلە ئەبوو ، روناكردنەوہكە بەبەهاكەى
خوى راست ئەبىت .

نەمونهيەكى تر :- ئەگەر تۆ دوو دراوى ئاسن هەلگىرى پاشان دوو
دانەى تر زياد بكەى ، سەرمەنجام دەبىتە جوار دراوى ئاسن ، بۆيە
ئەگەر تۆ گفتوگوى هەلە بەكار دەهينىت بۆ سەلماندى راستى ،

ئەوا كەسسىكى تر لەوانەيه هەمان گەتوگۆ هەلەيه
بەكاربەيتىت بۆسەلەماندى شىتىكى ناراست ئەو دەلىت كە
مامۇستاكەى وتويەتى $2+2=4$ پاشان تۆش باوردەكەى .

بەهەمان شىو ئەمە شىتىكى نالۆزىكىە ئەگەر بلىى من
تەلەفۇن بەكارناهيتم چونكە " ئەلىك ساندەر گراهام بىل" دای
هيئارە كە كەسىكى درۆزنە .

ب- هەمان ئاگادار كەردنەو سەبارمت بە "درۆو هەلبەستن" دراو ئە
قورئاندا .

"وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ" - "لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ" - "ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ
الْوَتِينَ" - "فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ" الحاقة: ۴۴-۴۷ "

("خۆ ئەگەر" محمد صلى الله عليه وسلم" هەندىك قسەو گوفتار
بەدەم نىمەو هەلبەستايە" - "ئەموبەهتزو دەسەلاتى خۇمان
دەمانگرت" - "ئەمودوا رەگى دلى دەچرىنىن و دەمىرىنىن" -
ئەوسا هيچ كەسىك نى يەلەنىومبەريەست و بەرگى بىكات
لەنىمە")

"أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَإِنْ يَشِإِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللَّهُ
الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ" - "الشورى: ۲۴"

("بەلكو خوانەناسان دەلىن: محمد "صلى الله عليه وسلم" بەدەم
خواوودرۆى ھەلبەستووە!! جا ئەگەر خوا بىھوئە مۆر دەئەت بەسەر
دەت داو ھىچەت بۆ ناوترەت، خوايش دەيھوئە ئاسەوارى پەتال و
ناھەقى نەھىلەت و ھەق و راستى بەفەرمانى خۆى بچەسپەنەت،
چونكە بەراستى ئەو خوايەزانايەبەھودى كەلەتوئى دل و دەروون و
سەنەكاندا شاراوئە") .

"إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ" -
"النحل: ۱۰۵"

("بەئىگومان ھەر ئەوانەدرۆ ھەلدەبەستەن كەباومەريان بەئايەتەكانى
خوا نىە، ھەر ئەوانىش درۆزن و درۆيان كەدۆتەپەشە") .

ج- پەغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" ھەموو قورئانى لەيەك
دانەشتەدا "ساقدا" بلاونەكەردۆتەود ، ئەو بەش بەش قورئانى
خوئەندۆتەود لەماودى "۲۳" ساقدا ، كەلەو ماومەدا ھەرپەرسيارىك
كەرابەت وەلام دراومە وە .

قورئان دەفەرموئەت :-

"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبَدَّ لَكُمْ تَسْأَلُكُمْ وَإِنْ تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ تُبَدَّ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ" - "المائدة :- ۱۰۱"

(ئەى ئەوانەى باومېرتان ھىناوېرسىيار مەكەن ئەھەندىك شت، كەئەگەر ئاشكرا بىكرىت بۆتان سەغلىھەتتان دەكات، خۇ ئەگەر پىرسىيار بىكەن دىرىارىيان ئەكاتى دابەزاندى قورئاندا ئەومبۆتان ئاشكرا دەكرىت، خوا چاوپۆشى لى كىردوون و "باسى نەكردوون" خواش لىخۆشبوو و بەھىلم و ھەوسەئەيە").

خەلك ئەمەى بەھەل زانى و پىرسىيارگەئىكى زۆريان كىرد ئەبارەى "مەى ، قوماركىردن ، چاكە ، خويىنى بىئىنوئىرى ، مانكى نوئ ، گەنىنى ئاۋ " تەنانت پىرسىيارى مېئرويش ۋەك "چىرۆكى ذولقەرنەين " ۋە ئەزۇر شىۋىندا قورئان ئامازە بەم جۆرپىرسىيارانەدەكات و دەفەرموئەت :- ("ۋىسئىلونك")

د- ئەقورئاندا بەلگەيەكى تە واو ھەيە سەبارەت بە "بىردۆزى
چاكسازى رەشتى" چونكە لەچەندان شوئندا پيغەمبەر " صلى
الله عليه وسلم " ئە لايەن قورئانەوۋە راستكراومتەوۋە بۇ نمونە :-

جاريكيان كاتيك پيغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " سەرقالى
بانگەشتكردى سە رۆكەكانى قورميش بوو ئە مەككە ،
موسولمانىكى كويىرى ھەزار بەناوى " عبد الله كورى ئوم
مەكتوم " ھات و گفتوگۆكەى برى ، ئە بەر ئەوۋەى ئەيويست
لەبارەى قورئانەوۋە فيرييت . پيغەمبەرىش گرنكى پيئەندا ، وە
مۆنى پيئە ديار بوو . بەرلەوۋەى پيغەمبەر وشەيەك بلييت نىگا
دابەزى كەبۇھەتاھەتايە لە قورئاندا دەميئيئە وە

"عَبَسَ وَتَوَلَّى" - "أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى" - "وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَكِّي" - "أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ
الذِّكْرَى" - "عَبَسَ : ۱-۴"

(پرووى گرژكردو پرووى وەرگيپرا "مەبەست پيغەمبەرە" صلى
الله عليه وسلم "كاتيك "عبداللهى كورى ام مەكتوم)
كەنىماندارىكى نابىنابوو ھات بۇ خزمەتى، ئەويش ھەندىك
لەسەرانى قورميشى كۆ كرىبۇومبەئومىدى ھىدايەتيان، عبدالله

وتی: ئەه ی پیغه مبهری خوا، خوا چی فیر کردوویت منیش فیر
 بکه، پیغه مبهر "صلی الله علیه وسلم" پی ناخوش بوو
 که قسه کانی پی دهریت، له بهرته و پرووی گرژ کرد و پرووی
 و مرگپرا. بویه سهرمتای ئەم سوورمه دابهزی که گله ییه له پیغه مبهر
 "صلی الله علیه وسلم" - له بهرته و هی نابینا که هات بو لای - "جا تو
 چوزانیت به لکو ئەم هاتبیت تا دل و دموونی خاوین بکاتهوه" -
 یاخود نامۆزگاری و مرگپرا، تا نامۆزگاریه که سوودی
 پی بگهیه تیت".

هیچ کهسیکی تر جگه له پیغه مبهر "صلی الله علیه وسلم" بهم
 شیوهیه پرسپاری لینه کراوه، جاج "قشه بیت یا تاوانبار" به لام
 له به ئەوه ی کهسیکی زۆر به میهرمان بووه له گهل ههژاران،
 وه به بی هیچ دودلیه ک ئەم نیگایه له قورئاندا بلاو کردموه،
 و مھر جارێک که ئەم پیاوه کێژدی ئە بینى سوپاسی ده کرد.

نمونه كانى تر :-

۱- نيگا سه باردت به سوينخواردنه كهى پيځهمبهر " صلى الله عليه وسلم " دابهزى ، كاتيځ سويندى خوارد بۆتۆله سهندنه وهى مامى "امام ههمزه "

"وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ "

"النحل: ۱۲۶"

("ئه گهر ويستان تۆله بكه نه وه، ده بىت ههر به قه دمر ئهو سته مهى كه لىتان كراود تۆله بكه نه وه، خو ئه گهر ئارام گرو خو گربن، ئه و دچا كتره بۆ ئارام گرو خو گران").

۲- سه باردت به زيندانىه كانى شهر

"مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَىٰ حَتَّىٰ يُثْخِنَ فِي الْأَرْضِ ۚ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ ۚ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ "

"- الأنفال: ۶۷"

("بۆ هيچ پيځهمبهرىځ نه بووه كه دىلى هه بىت، هه قا كاتيځ چاك پايه دارو جيځير ده بىت له زمويدها، "مه گهر" كه لويه ل و شتومه كى دنيا تان ده وىت؟ له كاتيځ كدا خوا "سهر فرازى" ئهو جيهانى ده وىت

و قيامەتى مەبەستەو خوا بالادەست و دانايە "سەرکەوتن
بەئيمانداران دەبەخشیت و دانايە لەتاقى کردنەو مياندا".

۳- نوێژ کردنى بۆ دوپروەکان

وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ - "التوبة: ۸۴"

("هیچ کات لەسەر هیچ کەس لەو دوپرووانە نوێژ نەکەى
کەمرد، لەسەر گۆرەکشى مەوەستە، چونکە بەپراستى
ئەوانە باومریان بەخواو بەپیغەمبەرەکەى نەبوو و مردیشن
لەکاتیکیدا ئەدین دەرچوو بوون").

بەشى سېھەم

۱- بىردۆزى پەرکەماوى "گەشكە" :-

هەندىك كەس رازىن لەسەر ئەوەى كە پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " كەسىكى راستگۆ و دلسۆز بوو، بەلام لەھەمانكاتدا دەلىن كە پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " ئەشكەنجەى كىشاوہ بەھۆى نەخۆشى سەرئىشە " فى خود گەشكە " لەماوہى ئەم نەخۆشىەدا خويندويەتەومو پاشان بووہ بەقورئان .

هەندىك لەنوسەران شىوہى پىغەمبەريان وەسفکردووہ ئەو كاتەى كە نىگای بۆ ھاتووہ ئەگەل كەسىك كەتوشى ئەم نەخۆشىە دەبىت، بەلام ئەم دوو شىوہىە لەيەكتەر جياوازيوون .

بەپىتى ھەدىث ئىمە ئەو دەفىرەمبىن كە پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " لەيەكىك لەم ھالەتەنەدا نىگای وەرگرتووہ :

❖ لەسەر شىوہى جەرس .

❖ لەھەندى كاتدا كەنىگاي و مرگەرتووە دەوروبەر زۆرساردبوو
بەلام لەگەل ئەوەشدا ئارمق لە ناوچاوانى ھاتۆتەخوارموە.

❖ ھەندى جار لەكاتى و مرگرتنى نىگا شلەزاو دياربوو

❖ لەكاتى و مرگرتنى نىگادا زۆرھەستى بە پەستان دەکرد.

ئەم حالەتە بەھىچ شىوہىەك لەگەل نىشانە پزىشكىەكانى
ئەم نەخۆشىە تىكناكەنەوہ. "گەشكە" نەخۆشىەكى
لەنەكاووە دەبىتە ھۆى شلەزانى مىشك يان جولاندانى جەستە،
ياخود ھەردووكيان نىشانەكانى برىتىن لە "لەدەست دانى ھۆش
ياخود بەشىك لەژىرى، ماسولكەكان گرژ دەبن يان جەستە
دەلەرزىت بەھۆى رەفتارى سەيرلە. ۷۰٪ ى ئەوكەسانەى كەتوشى
ئەم نەخۆشىە دەبن لە خوار تەمەنى ۲۰ سالىن، ئەم نەخۆشىەش
نامىنىت كاتىك كەسەكە ئەگاتە تەمەنى ھەرزەكارى.

جۆرەكانى نەخۆشى پەركەماوى:-

۱- گەشكەيەكى خراپى گەورە"فىى قورس"

۱- لەرزىنى جەستە بەھۆى لەدەست دانى
هۆش"بەئاگايى، ھەست"، دىنگىكى بەرز لەكەسى توشبوو
بەرز دىمبىتەمۇ دەكەوئىتە سەر زەمى.

ب- پەرق بوونى جەستە و لەرزىنى ھەرچوار پەل، لەھەندىك
حالىتدا زەمان تال دىمبىت بەھۆى گەرزىبوونى پوخسار.

ج- لەئەنجامدا كەسى توش بوو سەرى لىتتىك دەجىت و ھەست
بەشلەزان و خەو نەخۆشى دەكات.

د- كەسى توشبوو ھىچ شىتتىكى بىرنا كەوئىتەمۇ لەمۇى كە
بەسەرى ھاتە.

پەغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " لەزىانىدا ئەم نىشانانەى تىدانەمبوون
ياخود بەھۆى ئەم نىشانانەمۇ نەى نالاندووە لەھەمەموش گەرنىگتر

ئەمويە كە لەدواى نىگا ھەموو شتېكى پېش نىگاي لەبيريووہ
و پاشان خويندويەتە و لەبەرى كردوہ

۲- گەشكەيەكى خراپى كەم "فېى سوک"

ئەم جوړە لەمندا لاندە روودمات وە دەمرن لەماوہى پېش ھەرزەكارى
بېئاگا بوونىكى كاتى (پوداويكى زۆركورت لە بى مەيلى) پوو
لە توشبووہ كە دەكات كەبەزۆرى لە ۱۵ سانە زياتر
ناخايەنيت. لەكاتى كەدا پغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " لەتەمەنى
۴۰ سالىدا نىگاي بۆھاتووہ ، وە ھەرماوہى نىگايەك چەند
دەقەيەكى خايەن دووہ ، ئەمە شتېكى مەحالە ئەگەر پېغەمبەر
" صلى الله عليه وسلم " بە ھۆى ئەم ئازارە ئەشكەنجەى كيشابيت.

۳- شلە ژانىكى كاتى لە چالاكى ھەستيدا.

ئەم نەخۆشيە لەبەشيىك لە مېشكدا روودمات وە نەخۆشيەكە
كاردەكاتە سەرئەو بەشانەى كە پمپتن بەم بەشەى مېشكەوہو
نىشانەكانى بریتين لە لەرزىنى بەشيىك لە پەلەكان

"پەنجەكان" ياخود سەردەبن و دەلەزن. ئەم پەتايەش بەخيەراي
بلاودەبىتەو.

۴- لاوازي هۆش و لەبىرچونەو.

ئەم جورانە رودەدەن لە ئەدەگارى ھەست و سۆز يان دەروندا، كە
بۇن و تامىكى ناخۆش يان خەيال كەردن لە قەبارە و دورى
كەدەبىتە ھۆى ترستىكى گەورە، نەخۆشەكە بىمەيل دەبىت و
شتى نامۆدەكات وە ماوەكەشى ۱-۳ دىقە دەخايەنىت. لەدواي
چاكبونەو نەخۆشەكە ھىچى بىرناكەوتتەو. دوبارە، پىغەمبەر
ھىچ كام لەم نىشانانەى تىدانەبوون لەكاتى دابەزىنى نىگادا
وەك كەستىكى بەئەزموون بىنراوە لە لاىەن خىزان و
ھاوړىكانىەو.

ھۆكارى پەكەماوى

پەركەماوى دەرد نىە، ئەمە نىشانەيەكە "روداوتىكە" كەھىچ
ھۆيەكى تايبەيتى لەپشتەو نىە، نىشانەى راستەقىنەى برىتتە
لەباش كارنەكەردنى شانەى ھەستە دەمار لەمىشكەدا، شانەكانى

ههسته دهمار چه ندين ته زوی کاره بای دمرده پهرینن که ده بیته هوی
 هه لچون و ناسروشت بوونی خانه کان، نه نجامه که شی بریتی
 ده بیته له له زین و له ده ست دانی به شیک له هوش، له سه دا ۵۰٪
 حالته کانیش هۆکاره سه ره تاییه کانی ئەم نیشانه یه ده توانریت
 ده ست نیشان بکریت به " بریندار بوون له کاتی مندال بوون -
 ته شه نه کردنی نه خۆشیه کان وه کو هه و کردن که کار ده کاته
 سه ره شانه کانی دهمار - ژه هراوی بوون - ژیره نه جهی می شک -
 دور که وتنه وه له نه لکحول دمرمانی نازاریه خش - شه که ت
 بوون"

پیغه مبه ر " صلی الله علیه وسلم " ئەم نیشانه ی تیا دا به دی نه کراوه
 وه نه خۆشی " که شکش " شی نه بوه . ئەو به که سیکی جهسته
 ته ندروست و می شک ته ندروست ناسراوه ، هه رچه نه ده که وتومه
 نیوچه نه دان نازارو مهینه تی به لام وینه یه کی شازی له خۆگری
 نیشانداده ، قورئان کتیبی کی سه ره سورپه ی نه رو نه گۆراو شکۆداره ،
 یزیشکی کی موسو لمان وتویه تی " نه گهر قورئان نه نجامی ئەمه
 بوایه ، ئەوا خۆش حال دهموم به بینی کاسانی تر له م شیومیه "

۲ - بىردۆزى سەرابى ئاينى :-

ئەوانەي كە بىردۆزى ھەست ھەلخەلە تاندنى ئاينى و تىۆرى " بىئاڭگايى " كارى گەريان ئەسەر ھەيە ، پىيان وايه كە بىنە رەت و بىنجىنەي قورئان لە " ئاقل ، زانىارى ، ئەزموون و ژىنگەي پىڭھەمبەر " صلى الله عليه وسلم " سەرچاودى گرتووه .

ھەرچەندە خۆي ئەو راستىيە دا ئاڭدارنەبووه ، تەنانت ھەندىك لە بىئاوېران " كافرەكان " پىيان وابووه كە پىڭھەمبەر " صلى الله عليه وسلم " شىت بووه " خوانەكا " ، بەئاسانى ئەم بىردۆزە رەتكراودتە وە ، پىڭھەمبەر " صلى الله عليه وسلم " بۆماودى " ۲۳ " ئامۆزگارى خەلكى كردووه بە پەيامىكى رىك و پىك .

ئەمەش پىچەوانەي ئەو شتەيەكە ، كە كەسىكى شىت بۆماودى " ۲۳ " ئەودەندە راست و دروست بىت .

لەلايەكى تر ، كەسى " خەيال پەرست " ناتوانىت بۆماودى " ۲۳ " خۆي ھەلخەلەتتى و ئە خەيالدا بژى ، بەوھى كە نىڭاي لەلايەن خواوہ بۆھاتوہ ، ئەگەر ئەم پەيامە لەناخى خۆيدا

هەلقولابىت ، ئەوا قورئان كۆمەلە زانىارىيەك لەخۆى دەگرىت
كەلە مېشكى مرقۇدا سەرچاوەى نەگرتووە جائەو كەسە چ
كەسىكى شىت بووبىت ، بىئاگابوبىت ياخود ژىربوبىت .

۱- بۆنەمۆنە صورەتى "الكهف" دابەزىووە بۆ وەلام دانەووەى
"موشرىكاكانى مەككە" كە دەهاتنە لای پىغەمبەر " صلى الله
عليه وسلم " بۆ ئەووەى تاقى بىكەنە وە .

ئەم جۆرە پرسىيارانەيان لىدەكرد :-

❖ خەوتووە كانى ناو ئەشكە وتەكە كىبۆون ؟

❖ چىرۆكى راستەقىنەى "خطر" چىيە ؟

❖ چى لەبارەى "ذولقرنين" دىزانى ؟

ئەم سى پرسىيارە پەيوەمەديان بە "عيسا و مەسىحىيەكان "مۆه بوو ،
كە لە ناوچەى عىجازدا نەزانراو بوون ، ئەم پرسىيارمەنيان كەرد
بۆنە وەى پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " تاقى بىكەنە وە ، كە

ئاخۇ پيغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " پىشتى بەھىچ سەرچاۋە
زانبارى نەبىنراۋ و شاراۋە بەستۈۋە .

پيغەمبەرىش " صلى الله عليه وسلم " ، پىتى وتن بەيانى ۋە لامتان
دەدەمە ۋە . ھەرچەندە ، ئەوان ھەموو رۆژى بۇ ۋەلامى پىرسىيارەكان
دەھاتتەۋە لاي پيغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " ، بۆتە ۋەى ۋەلامى
پىرسىيارەكانيان دەست كەۋىت . بەلام پيغەمبەر " صلى الله عليه
وسلم " رۆژ بەرۆژ دواى دەخستن ھەتا " ۱۵ " شەۋ تىپەرى ، ھىشتا
نىگاي بۆنەھاتبۈۋ ، ئە ئەنجامدا خەلكى مەككە سەرزەنشتى
پيغەمبەر يان كىرد ، بۆيە پيغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " ھەستى
بە پەرىشان و دلتەنگى كىرد بە ھۆى دانەبەزىنى نىگا كە
چاۋمروانى دەكىد .

لەدواى " ۱۵ " رۆژ " جوبرايل " دابەزى و نىگاي بۇ ھىنا ۋە ۋەلامى
پىرسىيارەكانى پىت ، ھۆكارى ئەم دواكەۋتنەش خوا ئە قورئاندا
پونى دەكاتە ۋە :-

"وَلَا تَقُولَنَّ لِّشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا" - "إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ، وَاذْكُر رَبَّكَ إِذَا
نَسِيتَ وَقُلْ عَسَى أَنْ يَهْدِيَنِّي رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَذَا رَشَدًا" - "الكهف" ۲۳-۲۴

"ھەرگىز دەربارەى ھىچ شتېك و ھىچ كارېك مەئى، مەن بەراستى
سەبەبىي ئەنجامدەرى ئەو كارەم..."

مەگەر بلىيت: ئەگەر خوا بىھويىت و ويستى پەرۋەردىگارى ئەسەر
بىت، يادى پەرۋەردىگارىشت بىكەكاتىك كەلەبىرت چوۋ بلىيت
"ان شاء الله" ئەنەنجامدانى ھەر كارىكدا بلى: ئومىدوارم
پەرۋەردىگارم رېنموويم بىكات بۇ بەلگەيەكى نىزىكتر ئەمەتا
بەو شىۋەيەى كەپتى چاكەو لاي پەسەندەجىيەجى بىكەم".

ھەرچەندە ، دواكەۋتنى نىگا بۇ پىغەمبەر " صلى الله عليه
وسلم " بەئازار بوو ، بەلام لەراستىدا ھىزو تواناي پىيەخشى .

سەختە باۋەر بىكرىت كەچۇن "سەرەبى خەيالى" يامەتى
پىغەمبەرى دابىت ، بۇ ۋەلام دانەۋەى پىرسىيارەكانىان بەراستى و
بىدەنگ كىردنى رەخنە گىرەكانى .

ب- سەرەراى ئەم جۇرە زانىارىيە ، چەندىن زانىارى جۇراۋجۇر ھەيە
لە قورئانى پىرۇزدا كە مىشكى مەرۇف لەو ساتەدا نەيتۋانىۋوۋ
يەى پىيەرىت ، چاچ ئەو مەرۇفە كەسىكى بە "ئاگابووبىت ،
بىئاگا ياخود بىھۇش"

بۆنمونه قورئان ئەم زانیاریان لەخۆدەگرتیت :-

پوداو راستی میثووی کە بۆ پیغەمبەر و سەردەمی پیغەمبەر " صلی
الله علیه وسلم " نە زانراو بوون وەکۆ :-

❖ " چیرۆکی ذولقەرنەین- شاری احرام "

❖ چەندان پیشبینی سەبارەت بەداهاتوو کە هاتونە جی.

❖ چەندیان راستی زانستی کە نەزانراو بوون ، وە سەدان

سال لەدوای دابەزینی قورئان ئاشکرا بوون.

بهشى چوارهم

قورئان له ئينجیل و مرگيراه .

زۆريک له رهخنه گران ده ئين ، پيغه مبهه " صلى الله عليه وسلم " خوى دانهرى قورئان نيه ، به لام له سهه رچاوه كانى ترى مرووف فيريووه ، و مريگرتووه له پهرواوه ئاسمانيه كانى تر .

۱- پيغه مبهه " صلى الله عليه وسلم " قورئان له ئاسنگه ريكي رومانى فيريووه كه " ميسيحي " بووه .

هه نديك له بت په رسته كان پيغه مبهه " صلى الله عليه وسلم " بهوه تاوان بارده كهه ، كه قورئان له ئاسنگه ريكي رومانى فيريووه ، كه خاومنى بيروباومري ميسيحي بووه و له دمورو بهرى مهككه ژياوه . پيغه مبهه " صلى الله عليه وسلم " بهزورى سهردانى كردووه و سه يري كاره كهى كردووه .

به لّام قورئان له وه لّامى نه مه دا ده لّيت :-

"وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِّسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَبِي
وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ" - "النحل: ۱۰۳"

("سویند به خوا نیمه به راستی د زمانین بی باو مران ده لّین: نه
قورئانه ته نه کسه سیک فیری ده کات، "به مهر جیک" زمانى نه
کسه سى نه وان ده لّین قورئان فیری محمد ده کات، مه جه ميه
عهرمبی نه و رموان نه، له گه لّ نه مه دا نه قورئانه به زمانى عهرمبی
و پاراوو روون و ناشکرا دارپتر اوه").

چون کسه سیکى بیانى که ناتوا لّیت باش به عهرمبی قسه بکات و
خواه نه عهرمبه کى ساذه بّیت، بّیت به سه رجاوه ی قورئان
له کاتیکدا، قورئان خواه نه زمانیکى پاراو رموان بّیژه

"زور باشه عهره ب " که باو مرپت وایه ناسته گهریک پیغه مبه ری" صلى
الله علیه وسلم " فیر کردووه .

تەنھا وەكو ئەو وايە كە كەسكى چىنى كۆچ بىكات بۆ
ئىنگىلتەرا كە خۆى باش ئىنگىلىزى نازانىت پاشان شىكسپىر
فىرى ئىنگىلىزى بىكات .

ب- پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " قورئان لە وەرەقە فىر بوو
نامۇزاي خەدىجە "

پەيوەندى تىوان پىغەمبەر و زانا مەسىحى و جولەكەكان زۆر
كەم "سنوردار" بوو ديارترەين مەسىحى برىتى بوو لە " وەرەقەى
كورى نوفل " كە كە سىكى كویر و پىرىوو . ھەرودھا نامۇزاي
خەدىجەى خىزانى پىغەمبەر بوو . " صلى الله عليه وسلم " پىپۆر بوو
لە " نىو تىستامىنت " بەشى دووھى ئىنجىل "

پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " دوجار وەرەقەى بىنىو ، يەكەم
جار؛ كاتىك وەرەقە خەرىكى ئەنجامدانى پەرسىتىش بوو لە
فزىك "كەعبە" بەرلە بوونى بە پىغەمبەر ، بەمىھرمبانيە وە
ناوچاوانى پىغەمبەرى ماچ كرد . جارى دووھم؛ پىغەمبەر " صلى الله
عليه وسلم " وەرەقەى بىنى لەدوای دابەزىنى فىگا . " ۳ " سال دوای

دابەزینی نیگا و مەرقە کۆچی دواى کرد لە کاتیکدا نیگا
بۆ ماوهی "۲۳" ساڵ بەردەموەم بوو .

تاینى پیغمبەر "صلی اللہ علیہ وسلم" گفتوگۆ لەگەڵ
جولەکە و مەسیحیەکان دەکات .

راستە پیغمبەر "صلی اللہ علیہ وسلم" گفتوگۆی لە گەڵ
مەسیحی و جولەکەکان ھەبوو ، بەلام ئەم گفتەگۆیانە لە
شاری مەدینە بوو لەدواى "۱۳" ساڵ لەھاتنە خوارموەى نیگا .

بەلگەى ئەوہى کە مەسحی و جەلەکەکان سەرچاوەى قورئان
بوون یان پیغمبەریان فێرکردوو ، راستیە و بەپێچەوانە وە ،
لەم جۆرە گفتوگۆیانەدا پیغمبەر "صلی اللہ علیہ وسلم"
مامۆستایان بوو بۆ بانگھێشتنیان بۆ سەرئاینى ئیسلام کە دوور
کەوتبوونەوہ لەیەک تاپەرستی . پاشان زۆریک لەوانە ئیسلامیان
قوبولکردو موسوڵمان بوون .

پیغمبەر "صلی اللہ علیہ وسلم" فێرى قورئان بووہ لە
"جولەکە و مەسیحیەکان" لەدەرموہى نێمچە دورگەى عەرەبى .

سەرچەم تۆماركراۋە مېژوييەكان ئەۋە ئىشان دىمەن كە
پېغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " بەرلەبوۋنى بە پېغەمبەر " صلى الله
عليه وسلم " سىڭەشتى بۇ دىرمۇەي مەككە كىردۇۋە .

❖ ئەتەمەنى "۶" سالىدا ئەگەل داىكى رۆيشت بۇ شارى مەدىنە .

❖ ئەنىۋان تەمەنى "۹-۱۲" سالىدا ئەگەل مامى "ابوطالب" رۆيشت
بۆشام "سوريا" ئە گەشتىكى بازىرگانىدا .

❖ ئەتەمەنى "۲۵" سالىدا بۈە سەرۋىكى كارۋانى "خەدىجە" بۇ
سوريا "شام"

ئەۋە خەيالىكى گەۋرىيە ئەگەر بوۋىتىت، قورئان بەرھەمى ئەۋ
كۆيىنەۋانەيە كە پېغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " ئەگەل
مەسىھى و جولەكەكاندا كىردۈيەتى ، يىساخود ئە
گەشتەكانىدا .

د-ھۆكارە ئۆزىكىيەكان كەدەي سەلمىتن پېغەمبەر " صلى الله
عليه وسلم " قورئان ئە مەسىھى و جولەكەكان فېرنەبوۋە .

پۇژيە پۇژ ژيانى پيغەمبەر" صلى الله عليه وسلم "كتيبيكى كراوه
بووه بۆنەوہى ھەموان بيبينن ، لەراستیدا نيگا بۆنەوہ ھاتووه
تاداوا لەخەلك بکات، بۆنەوہى ھەندىك تايبەتمەندى بدمن بە
پيغەمبەر" صلى الله عليه وسلم ".

ئەگەر پيغەمبەر" صلى الله عليه وسلم "كۆبونەوہى ئەگەل
خەلكى ھەبوايەو پييان وتبا ئەمە بکە بەنيگا ، ئە وا ئەم
کارە بۆماوہيەكى ئەوہندە دريژ نەى دەتوانى خۆى بشاريتەوہ.

ديارتريں خانەدانەکانى قورەيش کە ئيمانينان ھيئاوہ و
ئيسلاميان قبولکردووه ، کەسانى زيرمو ژيريوون. ئەوان زۆر
بەئاسانى دەيان توانى دەرک بەراستى بکەن و ھەرشتيک کە
جيتگەى گومان بيت لە وەى کە پيغەمبەر" صلى الله عليه وسلم
"پييان دەليت لەماوہى "۲۳" سالى دابەزىنى نيگادا.

نەيارانى پيغەمبەر" صلى الله عليه وسلم " لەنيزيکە وە سەيرى
پيغەمبەر و کارەکانيان کردوہ، بۆ ئەوہى تاکە بەلگەيەك
بدۆزنەوہ بۆ بانگەشەکەيان ، کە کەسيكى "دروژنە" بەلام
نەيانتوانى بەلگەيەك بدۆزنەوہ کە پيغەمبەر" صلى الله عليه

وسلم" كه تاكه كۆبونەوئەيهكى له گەل مەسىحى و
جولەكەكان ھەبوئەت.

ئەمە شتێكى نەگونجاو ە بۆھەركەسىك كه نوسەرى قورئان
بێت ە ئەم ھالەتەشى قبول كەردبێت بە بى بوونى ھىچ بنەرەت و
سەرچاوەیەكى قورئان .

بەم شىوئەى ، چ لەپوى مێژووئەو چ لەپوى ئە قل و ژىرئەو
ناتوانرێت دابنرێت ، كه سەرچاوەى مرۆى ھەبووبێت بۆقورئان.

و- پێغەمبەر" صلى الله عليه وسلم " نەخوێندەوار بوو .

ئەو تىۆرەى كه دەئێت پێغەمبەر" صلى الله عليه وسلم " دانەرى
قورئانە ياخود ئەسەر چاوەكانى تر وەرى گرتووە . تەنھا بەيەك
راستى مێژووى بەدرۆدەخريئەو كه بریتىە لەوئەى پێغەمبەر" صلى
الله عليه وسلم " نەخوێندەواربوو .

خواخۆى ئەقورئان شایەتى دەدات:-

"وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّ بِيَمِينِكَ إِذَا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ

"-العنكبوت: ٤٨"

(تۆ ئەى پىغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" پىش ناردنى ئەم قورئانە ھىچ كىتەبىكت نەدە خوئىندەدە، بەدەستى خوئىشت ھىچ شتەكت نەنوو سىدودە، "چونكە نە خوئىندەوار بوويت" خۆ ئەگەر شتەكى وات ئەنجام بدايە، ئەو كاتەدا نەفام و دەم بەتالەكان دىياپان پىر دەكرد لەشك و گومان كە گوايە قورئان لەدانان و دارشتنى تۆيە").

خو دەيزانى كەزۆرىك لەمرۆڭەكان گومان لە رستىەتى قورئان دەكەن بۇ دەيدەنە پال پىغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" بۆيە خواى گەورە دواھەمىن پەيسامبەرى خۆى ھەئىزارد بە "نە خوئىندەوارى" بۆيە ھىچ كەس بىيان و پاساوى نىە كە گومانى لە پىغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" ھەبىت.

ئەم قۆمەتەى نەيارانى كە گوايە پىغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" قورئانى لەسەر چاوەكانى تر وەرگرتوو، پاشان دایرشتۆتەو بە زمانىكى جوان و سەنگىكەو، خواى گەورە دوپاتى دەكاتەو

"الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ
وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ
عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ أَولئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ" - "الأعراف: ۱۵۷"

("ئهو انهى كه شوئنى ئهم "محمد" صلى الله عليه وسلم"
پيغه مبه ره هه والدمر نه خوئند واردمه كهون ئهو هى كه "گاورو جوو،
ئاوو نيشانيان" دهستييان ده كهوئت نووسراوه لاي ئهوان له تهورات و
ئينجیلدا، فهرمانيان پيښمات به چا كهو قهدهغه هى گونا هو
خراپه يان ليده كات و هه رچيه ك پاكو چا كه بو يان جه لال
ده كات و هه رچى پيس و نا پوخته لي يان حه رام ده كات و
ئه ره كه قورس و سه ننگينه كان له سه رشان يان لادمبات، ئهو كوئ و
زنجيرانه ش كه له سه ريان بوو لاي دمبات "وهك خو كوشتن
له كاتى تهوبه دا... هتد"، جا ئهوانه هى باومريان پى هيناوو
پشتيوانيان ليكردووو پشتگيريان كردووو شوئنى ئهو
نووره كهو توون "كه قورئانه" و هاوړئ له گه ليدا رهوانه كراوه، هه
ئهوانه سه ر فرازو رزگارن").

ههرومها له ئنجيليشدا ئاماژه به وه كراوه كه ئهو پيغه مبه ره هى
دقيت "نه خوئنده واره"

"Isaiah" ۱۲ "۲۹" کتیبی

قورئان زیاتر له "۴" شویندا ئامار بهنه خویندمواری پیغه مبهی
صلی الله علیه وسلم "دهکات.

"قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي
يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ" - "الأعراف: ۱۵۸"

(ئهى محمد" صلی الله علیه وسلم" بلئ: ئهى خه لکینه بهراستی
من پیغه مبهی فرستادهی خوام بۆ ئیوم به گشتی، ئهو خوایهی
که مبهی بۆ ئهوه خواوهنداریتی ئاسمانه ککان و زموی، هیچ خوایه ک
نیه جگه لهو زاته، ده زینیت و ده زینیت، جا که وابوو باومری پتهو
بهینن بهو خوایهو به پیغه مبهی کهی، که هوالد دمریگی
نه خویندمواری، "تا هیچ کهس نه لیت پیاویگی خویندمواری بوو
خوی قورئانی داناوه" ئهو پیغه مبهی که خوی باومر ده زینیت
به خواو به فرموده کانی، ده زینیت شوینی بکهون، بۆ ئهوهی
ئومری نمووی و مرگرن").

"هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ
الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ" - "الجمعة: ۲"

(") هەر ئه‌و زاته‌یه‌یه‌ناو خه‌لکێکی نه‌خوێندمواردا پێغه‌مبه‌ریکی
له‌خۆیان ڕه‌وانه‌کرد، ئایه‌ته‌کانی قورئانه‌که‌ی ئه‌ویان به‌سه‌ردا
ده‌خوێنیتهموو دڵ و دهره‌وون و ڕواڵه‌ت و ئاشکرا و نادیارلێبان
پوخته‌ده‌کات، فێری قورئان و دانایی و شه‌ریعه‌تیان ده‌کات،
به‌راستی ئه‌وانه‌پێشتر له‌گه‌وامرای و سه‌رلێشیواویه‌کی ئاشکرا
گیران خواردبوو").

ی- چاپی ئینجیل به‌زمانی عه‌ره‌بی ئه‌و سه‌رده‌مه‌دا بونی نه‌بوو؛

ئهم چاپه‌ عه‌ره‌به‌ی ئینجیل که‌ئێستا هه‌یه‌ به‌زمانی عه‌ره‌بی
له‌سه‌رده‌می پێغه‌مبه‌ردا بونی نه‌بووه. "ئۆلڤ تێستامنت" به‌شی
یه‌که‌می کتێبی پیرۆز" به‌زمانی عه‌ره‌بی هاتۆته‌ کایه‌وه‌ له‌ ۹۰۰
زاینی له‌لایه‌ن "پابی سادیس گۆن" به‌ "۲۵۰" سال له‌دوای مردنی
پێغه‌مبه‌ر" صلى الله عليه وسلم

كۆنتيرين چاپى عربى "نيو تىستامىنت" بەشى دوومى كىتپى
پىرۆز "بلاوكرامتەو" لەلايەن "ئىرپىنس" لە سالى ۱۶۱۶ زايىنى
سەدان سال لەدواي مردنى پىغەمبەر "صلى الله عليه وسلم"

(ح) لايەنە لىكچوۋەكانى قورئان و ئىنجىل "سەرچاۋەي
ھەردوکیان يەكە"

لايەنى لىكچون لە نىوان قورئان و ئىنجىلدا ماناي ئەو نىە كە
قورئان لە ئىنجىل و مرگىراۋە. ئەراستىدا ، ئەمە بەلگەيەكە
كە سەرچاۋەي ھەردوکیان نىگای ئاسمانىە "خوايە" ھەموو
نىگایكان يەك سەرچاۋەن و لەيەك سەرچاۋە ھاتوون "لەلايەن
يەك خوا"

گرنىگ نىە كە شوينكەوتوانى ئاينەكانى پىشتەر پەراۋە
ئاسمانىەكانىان گۆرپون و شىۋاندويانن لەسەر شىۋە
بنەرەتپەكەي خويان.

ئىستا ئەمانە ماونەتەو لەزۆرىەي بەشە كانى جىهان ، سەرچاۋەن
بۆگەلىك لەئاينەكان .

ئەو ە راستە لە قورئان و ئىنجىلدا ھەندىك پاىە ھەن كە ەكو
يەكن يان لىكچون

بەلام ئەمەش واتاى ئەمە نىە كە پىغەمبەر" صلى الله عليه وسلم
" قورئانى لە ئىنجىل و مرگرتوو و پالاوتويەتى

ھەرۆك چۆن ناتوافریت بوتريت كە عيسا پەيامى لە "ئۆلد
تستامىنت" و مرگرتوو ەو پىغەمبەرىكى بى وئە نىە "خوانەكا"

لايەنە لىكچوەكانى قورئان و ئىنجىل ئەو ە دمردەخەن كە
ھەردوكان لە لايەن خوايەكى راستە قىنەو بەردەوام بونى پەيامى
باومرپونى يەك خوايە. ئەك بەواتاى ئەو ە كە ھەر پىغەمبەرىك
پەيامى لە پىغەمبەرى پيش خۆى و مرگرتوو.

ئەگەر كەسىك غەش بكات لەسەر و مرەقەى تاقىكردنەو
ئانوسىت لە جىرانەكەم و مرگرتوو .

پىغەمبەر" صلى الله عليه وسلم " پىزى لەسەر جەم پىغەمبەران
گرتوو و باومرپى پىيان ھەبوو . قورئانىش ئامازە بەو دەكات كە
خوای گەورە پەيامى جىاوازی بۆ پىغەمبەران ناردو.

خا موسوئلمانان باودريان به "قورئان، ئينجيل، ذهبور، تهورات" ههيه .

ئهم چوار پهراوه ئاسمانيه لهقورئانى پيرۆزدا ئاماژميان پيكر اوه ،
تهورات بۆ موسا، زبور بۆ داود ، ئينجيل بۆ عيسا وه قورئانيش بۆ
پيغه مبهري " - " صلى الله عليه وسلم .

يەكەك لهمايه كانى ئاينى ئيسلام ئهويه كه ئهبيت موسوئلمان
باودري به سهرجه م پهراوه ئاسمانيه كان ههبيت، ئهم رۆدا پينج جور
ئينجيل ههيه .

لهوانهيه ئهم كتيبانهدا وتهى خوا ههبيت، بهلام ئهم كتيبانه
هه مان كتيب نين كه خواي گهوره بۆ پيغه مبهردكانى ناردوون
، قورئان ئاماژه بهيه كپريزى و برايه تى سهرجه م پيغه مبهريان
ددكات. له بهرئوه، بنچينه ي فيركردنى باودري رسته قينه دزيه ك و
پيچهوانه نابيت .

ههرچه ندد، لهوانهيه ماودو كاتيكي زۆر له نيوان پيغه مبهرياندا
هه بوبيت، بهلام سهرچاودى نەرك و پهيامه كهيان بريتي بووه
لهيه ك "خوا"

ئەمانەش لەبەرئەوويە كە قورئان دەئيت ئەوجياوازيەى كە لەنئوان
ئايە كاندە هەيە پيغەمبەرەكان لىي بەرپرسيارنن، بەلام ئەو
شويئەوتەى پيغەمبەرەكانن كە لەبيريانچوو كە
پيغەمبەرەكانيان چيان فيرکردوون .

سەرەراي ئەمەش ، بەهەلەتيگەيشتون و پەراوەناسمانىەكانيان
گۆريو، قورئان هيج پيشبركى و دژيەكى لەگەل "موسا-عيسا"
پيغەمبەرەكانى تر نىە . بەپيچەوانەو، قورئان ئەو دەسەلمينيت و
دەچسپينيت كە ئەوان بۆخەلكەكانيان هيناو، يەكيك
لەناوەكانى قورئان بريتيە لە "فورقان" بەواتاي "جياکردنەو
حەق لە باطل" ئەو ئيمەين كە برپاردەمىن كامە وتە لە
پەراوانەى كە ئىستاهەن بەوتەى خوا هەژمار دەكرين.

بەراوردىكى زانستى لەنىۋان قورئان و زانستدا

دروست بوونى جيهان لەماۋى شەش رۆژدا؛ -

بەپىي ئىنجىلى "دروستبوون" جىنس "بەشى يەكەم، جيهان
دروست بوو لەماۋى شەش رۆژدا، ھەر رۆژىكىش بىست و چوار
كاتزمىر بوو.

لەگەل ئەۋەشدا، قورئان باس لەدروست بوونى جيهان دەمكات و
دەلىت لەشەش "ايام" دا ئەمە كۆي وشەي "يوم" كەدوو واتاي ھەيە.
يەكەميان؛ "۲۴" كاتزمىر، دوۋەميان؛ ئەم وشە غەربىيە بەواتاي
"قوناغ" ماۋە "چەرخ" دىت، "ۋاتە ماۋىيەكى زۆردورو درىژ" لىرەدا
قورئان ئاماژە بەدروست بوونى ئاسمان و زموى دەمكات، لەماۋى
شەش "چەرخ" دا ماۋىيەكى دورودرىژ. كەزانايان ھىج
بەرھەلىستىەكيان نىيە، بەپىي زانست ماۋى دروست بوونى زموى
بلىۋنان سالى پىچوو، كە پىچەۋانەيە لەگەل چەمكى دروست

بۇنى جىھان لە ئىنجىلدا، كەدەئىت دروست بوونى جىھان شەش
پۇزى خاياندووه.

ب- خۇر دروست بووه پاش دروست بوونى پۇز.

ئىنجىل لە كىتەبى "دروستبوون" جىنس "بەشى يەكەم خەتى" ۳-

۵ "دەئىت. پۇز و شەو دروست بوون لەيەكەم پۇزى دروستبووندا،

پوناكى لەجىھاندا بىلاودىيەتە وە ئەنەجامى ئالوزى ئەستىرەكان.

بەپىي كىتەبى "دروستبوون" لە بەشى يەكەمدا خەتى "۱۴-۱۹"

خۇر لە پۇزى چوارەمدا دروست بووه ، ئەمە شىكى ناواقىيە كە

ئامازمىكىت پوناكى دروست بووه لەيەكەم پۇزى دروست

بووندا، لە كاتىكىدا، ھۆو سەرجاۋە پوناكى دواى سى پۇز

دروست بووه ، ھەرۋەك لە ئىنجىلدا ئامازمى پىكراۋە .

زىاترىش بۇنى بەيانى و ئىۋارە ۋەكە بەشىك لەپۇز، دىيەت لەدواى

دروست بوونى زەمى بويەت وە خولانەۋەى بەدەۋرى خۇردا.

ئەگەر بلىي پيغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " شىۋازى دروست بونى
جيهانى لە ئىنجىل و مرگرتووه ، كەواتە لەبىرى چووه ئەم
ئەنجامە نازانسىانە و مرگرت "كۆپى بىكات" .

ج- دروستبونى " زموى ، خۆر و مانگ "

ئىمە ئاگادارىن و دىزانىن كە كە زموى و مانگ ھەلقولاوى
ئەستىرى بىنەرەتىن كە "خۆر" ، لەگەل ئەو شىۋا بە پىي ئىنجىل
لەكتىبى "دروستبوون" جىنس "بەشى يەكەم ، خەتى "۹-۱۳" كە
زموى دروست بوو لە سىھەمىن رۆژى دروستبووندا ، بەپىي ئەم
چەند خەتاتە "۱۴-۱۹" خۆر و مانگ دروست بوون لە چوارەمىن رۆژى
دروستبووندا .

بەم شىۋەيە ، بەپىي ئىنجىل خۆر دروست بوو بە لەدواي دروستبونى
زموى كەپىچەوانەيە ، لەگەل بىرۆكەي پىكھاتنى سىستەمى
خۆرى .

گىزوكىا دروست بوو لە سىھەمىن رۆژى دروستبووندا وە
خۆرىش لە چوارەمىن رۆژدا .

بەپيى كتيبي "دروسبوون" جيئسس "بەشى يەكەم خەتى" ۱۱-۱۳ " گزوكيا دروستبوو و لە سيئەمىن رۆژى دروستبوندا، خۆريش دروست بوو و لە چوارەمىن رۆژى دروست بووندا.

ئەگەر "پيغەمبەر" صلى الله عليه وسلم " نوسەرى راستەقىنەي قورئان بويىت، ئەو تەنها لە ئينجىل ومريدەگرت،

چۆن نەي توانى خۆي لەهەلە زانستى و زانيارىەكان دورخاتەو كەلە ئينجىلدا بونيان هەيە، قورئان هيج وتەيەكى قىدانىە كە نەگونجاويىت لەگەل ھۆكارو دەقە زانستىەكان

⑤ خۆر و مانگ ھەردوکیان پوناكى دابەش دەكەن.

بەپيى ئينجىل خۆرومانگ ھەردوکیان پوناکیەکانیان پەخشەدەكەن. كتيبي "دروسبوون" جيئسس "بەشى يەكەم خەتى" ۶ " دەلييت.

"خو دوو پوناكى گەورەي دروستکردو" بەھیزەكە بۆپوناك کردنەوہي زموي و ئەوي تر بۆپوناك کردنەوہي شەو،

ئەمىرۇ، زانست پىمان دەئىت، مانگ خاۋەنى پوناكى خۇى نىە،
ئەمەش چەمكى قورئان دەسەلمىنىت، مانگ پوناكى لە خۇر
ومردەگرىت. كەواتە، پىغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" ۱۴۰۰
سال ئەو ھەلە زانستەيەى راستكردۆتەو ھەلە ئىنجىلدا بونى
ھەيە، ئەگەر پىغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" ئەمەى لە ئىنجىل
ومرگرتبا ئەوا ئەم ھەلەيەى راست ئەدەكردەو.

❦ ئادەم يەكەمىن پىاو لەسەر زەوى "۵۸۰۰" سال ئەمەوبەر.

ئەگەر كەسىك "بۆماۋمزانى" يەكەمىن پىاو بخوئىنىت لەسەر
زەوى، "ئادەم، ابراهيم، عيسا، ھە روەك لە ئىنجىلدا ئامازەى
پىكراۋە كە ئادەم نزيكەى "۵۸۰۰" سال ئەمەوبەر بونى ھەبوە
لەسەر زەوى. سەيركە :

❦ ۱۹۴۸ سال ئەنىۋان ئادەم و ابراهيم

❦ نزيكەى ۱۸۰۰ سال ئەنىۋان ابراهيم و عيسا

❦ ۲۰۰۰ سال ئەنىۋان عيسا و محمد

لیرمدا، به لگهی زانستی له "شوینهار و مرؤفناسدا" باس
لهومدهکن که یه کهمین مرؤف له جیهاندا هزاران هزار سال
له مهوبهر بووه نهک ئهوهی که له ئینجیلدا باسکراوه.

له کاتیکیدا، قورئان باس له ئادهم دهکات که یه کهمین مرؤف
بوو له سهر زموی بومباس لهکات و ساتی ئادهم له سهر زموی ناکات
به پیچهوانه ی ئینجیل که له گهل زانست گونجاو نیه.

ی- نوح و لافاوه که:-

کتیبی "دروستبوون" جینسس" و مسفی لافاوه که ی نوح دهکات ،
له بهشکانی "۶-۷-۸" که نه لافاوه لافاویکی جیهانی بووه، وه
هه موو شتیکی زیندوی تیکشکاندوو، جگه لهوانه ی که
له گهل "نوح" بوون له ناو که شتی کهدا.

له م و مسفکردنه دا وادمرده که ویت که ۱۶۵۶ پاش دروستبوونی ئادهم
بووه ، وه ۲۹۲۰ سال پیش دروستبوونی ابراهیم بووه.

کاتیکی نوح ته مهنی ۶۰۰ سال بووه ، لافاوه که رویداوه، له سهده ی
"۲۱-۲۲" پ.ز

ئهم چیرۆکه "لافاووه که" دژی به لگه زانسته کانه له
سه رچاووه کانی شوینه وار، وهس کردنی قورئان بۆ چیرۆکه که
"نوح" هاوتایه له گه ل به لگه ی زانستی واته "هیچ دژیه کی
تیدانیه" چونکه :

یه کهم: قورئان باس له کاتی تایبته سه بارهت به کات و ساتی
لافاووه که ناکات.

دووهم: قورئان باس له موناکات که ئهم لافاووه جیهانی بووه و
هه موو شتیکی زیندووی تیجکشکات دووه. قورئان به شیومیه کی
تایبته ده ئیت لافاووه که تایبته بووه به خه لکه که ی نوح.

ئهمه شتیکی ناواقیعی و نالۆژیکیه نه گهر بوتریت پیغه مبه ر
صلی الله علیه وسلم " قورئانی له ئینجیل و مرگرتوه .

ج- چیرۆکی فیرعه ون و کۆچکردنه که ی موسا.

چیرۆکی فیرعه ون و کۆچکردنه که ی موسا، زۆر نزیکه له
قورئان، هه ردوو په راوه ناسمانیه کان رازین له سه ر ئه وه ی که
فیرعه ون خنکا له کاتی دواکهوتنی به دوای موسا دا کاتی

کەبەنوايسرايەکان لەئاوەکەدا پەرينەوہ ئەودى کەگرنگە
ئامەژەى پيیکريّت لیژمدا ئەومیە ،کەقورئان زانیاری زیاتر دەمات.

خوای گەورە دەفەرمویّت :-

"فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِبَدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلَقَ آيَةً ۚ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا
لَغَافِلُونَ" - "یونس : ۹۲"

("ئەمرۆ ئیتەر لاشەى تۆ پرزگار دەکەین تا ببیتەموەجیزمو پەند
و نامۆژگاری بۆ ئەوانەى دوايتۆ دین "دیارەخوای
گەورەپاراستویەتى لەودى کەماسى بیخوات، شەپۆلى دەریا
گەیاندىەکەنار، تا ئەوانەى کەبەخوایان دەزاتى بەچاوى خوایان
ببینن کەفیرەمون ئادەمیزادیکەموەک ئەو خەلکەو ببیتەپەند، بۆ
هەموو پاشاو زۆردارەکانى سەر زەوى کەئەوسەرئەنجامى
مەسۆگەرى هەموویانە"، بەلام بەراستى زۆریەى خەلکى لەنايەت و
موەجیزەکانى ئیمەغافل و بیناگان").

نەونەیهکى ئاوا لە ئینجیلدا بونى نیە.

دكتور "ماوريس بوكايل" دەئىت ئەدۋاى توپژىنەۋەيەكى تەۋاۋ سەبارەت بە "پامسىسى دوۋەم" كە ويستويەتى اسرائىلەكان رازىبكات ۋە ئەۋ كاتەدامردۋە كاتىك موسا پەتايىبردۋەتە شارى مەدىمەن.

كۆپى "پامسىسى دوۋەم" ئەدۋاى باۋكى بوۋە بە فىرەمەن، كەناۋى "مىرنىپتە" بوۋە. ۋە "مىرنىپتە" بوۋە خنكا لە كاتى دوۋكەۋتنى موساۋە لە سالى "۱۸۹۸" جەستەكەى دۆزرايەۋە ئە "دۆلى پاشاكانى مىسر".

لە سالى "۱۹۷۵" دكتور "ماوريس بوكايل" ئەگەل دكتورەكانى تر، مۆلەتەيان خواست بۆپشكىنى جەستەكەى ئە ئەنجامدا سەلماندىان كە ئەم كەسە خنكاۋە ياخود ئە پىكدادانىكى خىرادا مردۋە.

بەم شىۋەيە ئە قورئاندا ئايەتلىك ھەيە دەئىت "ئىمە ۋەكو رەمزىك ئەم جەستەيە دەپارتىزىن"

ئىستا جەستەكە پارىزاۋە ئە مۆزەخانەى مىسر ئە "قامىرە" ئەم ئايەتەى قورئان توپژىنەۋەى دكتور "ماوريس بوكايل" پىشت راست دەكاتەۋە، ئەم دكتورە مەسىحى بوۋە، پاشان كىتەبىكى نوسى

بهناوى "ئىنجيل: قورئان: زانست" رايگهياندا كه هيچ كهسيك
نوسهري قورئان نيه، جگه له "الله" كه بنهردت و سهراوهي
هموو شتيكه بهم شيوميه ئيسلامى قوبولكرد.

سهرجهم ئهم بهلگانه نهى سهلمينن كه قورئان له ئىنجيل
ومرنه گيراوه، به پيچهوانهوه قورئان بريتيه له "فورقان" بنه ماي
جياكردنهوهي راستى له ناراستى وه ئهوه قورئانه كه برياردهدات
كامه به شهى ئىنجيل وتهى خوايه.

"وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ ۖ فَآخُكُم
بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ ۚ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ ۚ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً
وَمِنْهَا جَاءَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ ۖ فَاسْتَبِقُوا
الْخَيْرَاتِ ۚ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ" - "المائدة: ٤٨"

("ئيمه قورئانمان هاوړي له گهل هموو حهقيقهت و راستيه كدا بو تو
دابه زاندوو، راستى و دروستى كتيبه كاني پيش خوښى ديارى دهكات و
چاوديرمبه سهر همووياندا "كاتيك خاوماني كتيب له گاورو جوو
گيرو گرفتياں دمهينن بو لاي تو" بهو بهرنامه يهى خوا ناردوويهتى داومري
بكه له نيوانيانداو شوين نارمزوه كاني نهوان مهكهومو لهو
حهقه لامه دهكه بووت رموانه كراوه، بو هرلايه كتان "موسلمانان و خاوماني
كتيب" بهرنامهو پرؤگرامى تايه تمان بريارداوه خو نه گهر خوا

بيويستايەھەر ھەمووتانى دەکردىيەك ئوممەت و گەلىكى يەك پارچە،
بەلام "ويستى وايەبەو جياوازيە" تاقىتان بىكاتەودەوئەوى پىي بەخشيون "تا
بەھوى عەقل و ژىرىتانەووشويىنى پىغەمبەرى ئىسلام بىكەون"، دەى
كەواتەزۆر بەپەلەبن و پىشېرېكى بىكەن بۆ ھەموو خىرو چاكەيەك،
دلىپاش بن كەھەمووتان دەگەرپىنەووبۆ لای خوا، ئەو كاتەھەوائى تەواوتان
دەداتى دىرباردى ئەو شتانەى كەكىشەتان لەسەرى ھەبوو".

بەشى شەشەم

۱- قورئان وەكو كىتئى چىرۇك نىە

بەپچەوانەى كىتئە ئاسمانىەكانى تر ، قورئان روون و بىئاوتايە
لەشئوازى گىرئانەوەى مرۇف ، ھەموو كىتئىكى ئاينى جگە لە
قورئانى پىرۇز" شئوازى گىرئانەوە پەيرمودەكات ، كەھاوتايە
لەگەل كىتئى چىرۇك.

شئومو شئوازى كىتئى چىرۇك بىرىتتە لە؛" جارىك لە جاران ، رىئوئەك
و ھىشووئىتتەك پان بەرخ و گورگەكە... ھىد" .

ئەمانە ھاوشئوئەى تايبەت مەندىەكانى كىتئى چىرۇكن" جارىك
لە جاران ئەمە رويدا" ھەموو پەراوئە ئاينىەكان سەرمقاو كۆتاييان
ھەيە . گىرئانەوئەى رووداو ھۆكارە مئروئىيەكان پەيوە ندىەكى
رىك و پىكيان پىكەوۈ ھەيە . بەم شئومىە مرۇقەكان دىدوئىن و
قەسەدەكەن.

قورئان کتیبکی بیهاوتایه ، نهو ئایه تانهی که سه رمتا دمه زیون
 نهو هه رماتی خوان ؛ که ده فهرمویت :- " بخوتنه " - " به ناوی
 نهو خوایهی که مرؤقی دروست کردووه " قورئان به شیوهیه کی
 گیرانه وه دهست پیناکات .

❖ یه که مین سورمتی قورئان بهم شیوهیه دهست
 پیده کات :-

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ - " الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ - " الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ -
 " مَا لِكَ يَوْمَ الدِّينِ - " إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ - " اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ
 - " صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ - " الفاتحة
 ۱- ۷

(" به ناوی خوی به خشندهی میهرمان به ناوی نهو خوایهی
 کانگیای په حمهت و سوژو بهزمیه " سوپاس و ستایش هه
 شایستهی خوایهو بو خوایه، که خاومن و پهرومردگاری هه موو
 جیهانیان و هه موو بوونهومره " - " به خشندهی میهرمان، کانگیای
 په حمهت و میهرمانیه " - " په حمهتی له دنیا دا هه موو شتیکی
 گرتوتهوه، به لام له قیامهتدا ته نها بو ئیماندارانه " - " خاومن و

سەردارى رۆزى پاداشت و سزايە" - پادشاى رۆزى
 قىامەتە كەدادىيەرۈمى رەھاو بى سنوورى تىدا بەرپا دەكات
 خوايە، تەنھا ھەرتۆ دەپەرستىن و ھەر لەتۆش داواى يارمەتى و
 پىشتىوانى دەكەين" - "لەكاروبارى دىن و دىناماندا، بەكەسى تر
 ئەيە دەكانت ناكىت" - "خوايە بەردەوام رېنموويىمان بىرەرمو و بۇ
 ئەم رېبازى راست و دروستى ئىسلامە" - "كەبەرنامە و رېبازى
 ئەوانەيە ئەنازو نىعمەتى خۆت بەرەرمەرت كىردوون، ئەمانخەيتەسەر
 رېبازى ئەوانەى خەشم و قىنيان لىگىراو" بەھۆى ئەوموودەيزانن و
 لايانداو، ھەرۈھە ئەمانخاتەسەر رېبازى ئەوانەش،
 كەسەرگەردان و گومران بەھۆى لاسارى و ياخى بوون و
 ئەزانىنيانەوہ"

❖ دووھەمىن سورەتى قورئان بەم شىۋە دەست

پىدەكات :-

"الم" - "ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ" - "الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ
 وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ" - "وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ
 وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ" - "أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ"

وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ - " إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ - " خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ " البقرة ۷-۱

("چهند پیتیک له سه رمتای هه ندی له سوورمه کانی قورئاندا هاتوون ژمارمیان " ۱۴ " پیته، نیوهی کوی پیته کانی زمانه عه ربین، بو سه له مانندی " اعجاز " و مه زنی و گرنگی قورئان که له توانای هیچ که سدا نیه بهو پیتانه کتیبیکى ئاوا بی وینه دابنیت، به رادمیه ک همتا نه گهر هه موو گروى ئاده میزاد و په ری کۆبینه وه بو نهو مه به سه ته بیگومان ناتوانن، هه رووها چهنده ها نهینى قریشى تیدا یه، زانا کان له هه ندیکى دواون، هه ندیکیشیان وتوو یانه: هه ر خوا خوی زانایه به نهینى نهو پیتانه - " نهو قورئانه کتیبیکه هیچ گومانیکى تیدا نیه، " که له لایمن خوای په رومرد گارومو پر موانه کراومه جبرمیلدا بو پیغه مبه ر " صلى الله عليه وسلم " که مایه ی رینمووی و سه رچاوه ی هیدایه ته بو خواناسان و پارێزکاران " که نهوانه ن فه رزه کان جیه جی ده کمن و له حه رام خویان ده پارێزن، له پرووی بیرو باومرو کردارو گو فترموه - " نهوانه ی باومر به نه بهی نه راوه کان ده یئنن " وه ک خوا و فریشتهو

ئەوانەى خوا باسى كوردون و ئىمەنايانىن، "هەرودەها
نوێژەكانيان بەچاكى ئەنجام دەدەن و لەو پزق و پۆزىيە" جەلانەى"
پىمان بەخشیوون، دەبەخشن" - "لەهەمان كاتدا ئەوانەباومر
دەهین بەو "پەيامەى" كەبۆتۆ "ئەى محمد" صلى الله
عليه وسلم" دابەزینراومو بەو پەيامانەش كەبۆ پىغەمبەرانى پيش
تۆ دابەزینراوه" سەلامى خويان لى بىت "دۇنياش دەبى كەرۆزى
دواى پيش دىت و قىامت هەر بەرپا دەبىت" - "ئەوانە لە سەر شا
پىگەى هیدايەتى پەرۆمردگاريان و هەر ئەوانیش سەرفراز و
سەركەوتوو ئەمانەبنەما سەرەكیەكانى ئيمان و ئىسلامن" -
"بەراستى ئەوانەى كەبى باومر بوون ئاگاداريان بکەيت يان
ئاگاداريان نەكەيت يەكسانەبۆيان، باومر و ئيمان ناھین..." -
"چونكەخوا مۆرى ناوہەسەر دل و گوئیاندا و پەردەى بەسەر
چاوياندا هیناوه، "نەبیردەكەنەوه، نەئامادەن حەق بىستن و
راستىيەكان نابینن"، هەر بۆیەسزايەكى سەخت چاومرپیانە
ئەمانەش دەستەيەكن لەبى باومرپان كەهەر خوا خۆى
دەیانناستىت")

هيچ پەراوتكى ترى ئاسمانى ئەم شىۋازدى بەكارنەھىناۋە ،ياخود
بەم شىۋازە نەتوسىراۋە كەزۆر "پوۋنە" . تەننەت پەراۋە
ئاسمانىەكانى تر كە ئەلايەن خۋاى مەزنەۋە دابەزىۋون ئىستا
بونيان نىە وەك بنەردتى خۋيان "ۋاتە بەۋشىۋازدى كەدابەزىۋون" .

قورئان سەجەم وتەكانى خۋاى تۆمىركردۋە
كە ئەلايەن "جوبرائىل" مود ھىنراۋە بۆ پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم
" پىغەمبەرىش ئەبەرىكردۋە ،پاشان روونىكردۋە
بۆھەۋە ئەكانى ، ئەۋانىش نويسۋيانەتەۋە لەسەردەمى پىغەمبەر "
صلى الله عليه وسلم "

لەۋساتەۋە تائىستا هيچ سورەت و ئايەتلىك نەگۆراۋە كەۋاتە
"قورئان بەھەموو زانىارىيەكانىەۋە كىتەبلىكى بىئاۋتاۋ موعىزەيە
كە "۱۴" سەدە ئەمەۋبەر دابەزىنراۋە. قورئان دۋانىگای خوايە
،كەھەموو بابەتلىك ئەخۋى دەگرىت و مامەلەيان لەگەلدا
دەككات وەك : "پەرسەتن ، زانايى ، ياسا ، بىروباۋىر "بەلام
بەشىۋەيەكى سەرەكى بىرىتيە لە "پەيۋاندى نىۋان خواۋ
دروستىكراۋەكانى" .

لەھەمانكادا ، دادومرى كۆمەلگا ، دادومرى سيستەمى ئابورى و
بەرتۆمبەرايەتى مرۇف دابىن دەككات. قورئان رېئوئىنى سەرجهەم
مرۇفەكان دەككات "مامەلە لەگەل مېشك و ناخ دەككات"

قورئان بۆسەرجهەم مرۇفەيەتى ئىردواو، بانگەشەى قورئان تەنھا
بۆبەشېكى ديارىكراونىە لەخەلك "ناوچە ، مۆز، رەنگىك ياخود
زمانىك "بەم شىتومىە قورئان بانگەشېشتى سەرجهەم نەوەكانى
"ئادەم" دەككات بۆ قوبولكردى ئىسلام. ئەوانەى كەئىمانيان
هېناو پىيان دوترىت "ئىمانداران".

مەبەست لەقورئان رېئمايى كىردنە نەك كىرئانەوەى چىرۆك يان
مىژوو، قورئان ھانى خوتنەرانى دەدات بۆ بىركرىدەو و تىپرامان
كە "ئاكارى رېئماي ، ھەستى ئىمان ، رەوشت ، ئامۆزگارى
بەھوالى دلخۆش وتەى ھاندەرى تىدايە "بۆئەوانەى كە شوئىن
راستىدەكەون .

چەندىن بەلگە و مەسەلە خراونەتەر وو بۆپشگىرى كىردنى
پەيامەكەى و فېركىردن. ھەروەھا ئاگادارى ئەوانەش دەككاتەو
كە پىشتيان لەراستى كىردوو.

۱- ناکریت پیغمبهر "صلی الله علیه وسلم" شیئت و

درۆزن بیت لهیه ک کاتدا .

گروپیکی گه وره له خه لک له دوای تاوتویکردنی چهندان
ئویژینه وه وتیان "تا که شتیک که نئیمه لی دنیایین نهومیه که
ئهو پیاوه "محمد" که پیی وابوو پیغمبهره ، شیئت بووه . پییان
وابوو که پیغمبهر "صلی الله علیه وسلم" فیلی لیکراره .

له کۆتایدا هه مان گروپ وتیان له بهرئهم "به لگهیه" - "تا که
شتیک که نئیمه لی دنیایین نهومیه که "محمد" درۆزن بووه
"خوانه کک" له سه رمقادا دهستیان پیکردوو و رایانگه یان که
پیغمبهر "صلی الله علیه وسلم" شیئت و ناتمه واره ، پاشان وتیان
که پیغمبهر "صلی الله علیه وسلم" درۆزنه .

هه رگیز ههستیان به وه نه کردوه که که سیک ناتوانیت شیئت و
درۆزن بیت لهیه ک کاتدا . نه توانریت یه کیکیان بیت یان شیئت
یان درۆزن ، به لام هه رگیز هه ردوکیان نا .

ئەگەر كەسىڭ شىت بىت ئەوا ئەوكەسە كەسىڭى بىھۆشە ،
لەراستىدا پىي واىە كە پىغەمبەرە ، زىاتر لەمەش ، پىويستى
بەدرۆكردن نىە سەرجم كارو وتەكانى بەرىكەوت بوون .

ئەگەر كەسىڭ درۆزن بىت ، ئەوا بەزۆرى ئەوكەسە كەسىڭى
ھۆشدارە وە بەئەنقەست درۆ دەكات بەمەبەستى بەدەست ھىنانى
سود و قازانج . تەنانەت ئەگەر كەسىڭى شىت شىڭى ھەلەش
بلى ئەوا ناتوانرىت بە درۆكەر بانگى بكرىت چونكە ئەو
بۆخۆى لەراستى و واقىع ئاگادەرنىە . بەم شىوہىە كەسىڭ
ناتوانىت "شىت و درۆزن" بىت لەيەك كاتدا .

۳- ئاكرىت پىغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" فىلەكەر و سەختەكار
بىت لەيەك كاتدا .

بەھەمان شىوہ گروپىڭى ترى خەلك دەللىن كە پىغەمبەر "صلى
الله عليه وسلم" فىللى كردوہ ، ھەركاتىڭ كەسىڭ پىرسىارى
لىكردىت ، پىي وابووە كە فرىشتەيەك وتەكانى خستۆتە
ناوگوئيەوہ .

هەمان گروپ بەلگەيەکی تەواويان کۆکردمۇ رووتيانکردمۇ
کە ئەو کەسنىكى ساختەکار بوو.

ئەو کەسانە سەرکەوتوو نەبوون بۆلەۋەى ھەست بەۋەبکەن
کەمرۇف ناتوانيت ھەردوکیان بىت، دە يىت يەکیکیان بىت
فيلکەرياخود "ساختەکار" ياخود ھىچيان .کەسنىک کەفيلی
کردوو و پىي وایە کە پىغەمبەرە ۋە پرسىارى لىبکريت ،بەدۋای
ۋەلامدا ناگهریت ياخود ئەکەس ناپرسىت.

لەلايەکی تر ،ساختەکار بەدۋای باشتيرين ۋەلامى گونجاۋدا
دەگهریت بۆلەۋەى ئاشکرا نەبیت کە پىغەمبەرىكى ساختەيە
بەلام ھەستى پىناکەن کە رەخنەگرتن لەئىسلام و پىغەمبەر
تەنھا خۆمندوکردنە .

ئەگەر پرسىاريان لىبکەى کە بنەرەت و سەرچاۋەى قورئان چيە
؟ئەوان ۋەلامت دەدەنەۋە و دەلین ئەۋە تەنھا لەخەيال و مىشكى
پىغەمبەردا بوو .ئەگەر زياتر پرسىاريان لىبکەى کە چۆن
پياۋىک جۆرەھا زانىارى دەست دەکەۋىت کە لەو سەردەمەدا
کەس نەيزانيوۋە .

ئەوان دەلەين كەسانى بىيانى ئەو زانىيارىيان پىداو، وە درۆى
 كردو كە پىغەمبەر بىت، ئەگەر زياترىش پرسىار بىكەى كە
 چۆن درۆزنىك ئەتوانىت خاومنى ئەو ھەموو باومر بەخۆبونە بىت
 كەئاماژە بەشتىكى نەزانراو دەكات. پاشان دەلەين شىت بوو،
 بەم شىومىيە بەناوبازنەياكدا دەخولەينەو.

ئەوئەلامى سەرجم بەلگەو پەخنەكاندا خواى گەرە وەلامى
 رەخنەگىران دەداتەو، خواى گەرە لە قورئانى پىرۆزدا
 دەفەرموئەت :

﴿ أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِهِمْ مِنْ جَنَّةٍ ۚ إِنَّ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مُبِينٌ ۚ ﴾ - "الأعراف

۱۸۴:

("باشە، ئەوئەو خەلكە" بىريان نەكردۆتەوئەلەگوفتارو پەفتارى
 محمد "صلى الله عليه وسلم" كەئەو ھاوئەلەيان ھىج
 نىشانەىەكى شىتى پىومنىە، بەلكو ئەو "بەرپزە" ھىج شتىك
 نىەجىگەبىتداركەرمومىيەكى ئاشكرا نەبىت").

﴿ مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ۚ ﴾ - "القلم: ۲"

(ئەھى پېغەمبەر" صلى الله عليه وسلم" تۆ بەھۇى نازو نىعمەتى
پەرۋەردگار تەۋەدوۋریت لەشىتى يەۋەۋەكو نەفامن دەلین").

❖ "وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ" - "التكوير: ۲۲"

("دۇنيابىن كەھاورىكەتان محمد" صلى الله عليه وسلم" شىت
نىھو لەكەماتى "زىرىدايە").

④- "پېغەمبەر" صلى الله عليه وسلم" بەدەست ئارمىزۋى زۆر ھەز
لەدرۆ بوون دەئالنىت.

گروپكى تر لەخەئك ھاتن وتيان پېغەمبەر" صلى الله عليه
وسلم" - " بەدەست ئارمىزۋى زۆر ھەز لەدرۆ بوون ئالاندۋىيەتى" ئەمە
ئاتەۋاۋى دىرونىيە ئەگەر كەسىك درۆ بىكات و پاشان باۋم
بەدرۆكانى بىكات.

قورئان لەبارەى راستى و ھەقىقەت دەدۋىت ئەۋشتانەى كەتۆ
ئەتۋانى بۇيان بچى و سەيرىان كەى و بيان بىنى ئەۋاراستن ،
ۋاتە ئەۋشتانەن كەئەتۋانى راستيان بىكەيتەۋە .

كەسى جەزئەدرۆكەر ناتوانىت ئەمە بىكات ، راستى و حەقىقەت
كىشەيەكن بۆئەو

لەبەرئەو دىرونناسەكان مامەئە لەگەل ئەوكەسانە دەكەن كە
هەلگىرى ئەم نەخۆشەين بەبەكارهينانى "راستياكان". ئەگەر
كەسىك لەدىروندا نەخۆش بىت و بلىت "من پاشاي ئىنگلتەرام"،
دىرونناس بەئەو نائىت تۆشيتىت ، بەلكو مامەئەى لەگەل دەكات
بە راستىەكان بەم شىۋەيە : "تۆ دەلىت من پاشاي ئىنگلتەرام"
بۆيە پىمان بلى شارنەكەت لەكوئەيە ؟ ، لىردا "درۆكەر" ھەولدىمات
پاساۋ بەئىنئەو دەلىت "شارن چومتە مالى دايكى" ئەى سەرۆك
ومزىرانت لەكوئەيە ؟ مردوۋە ؟ ئەى پاسەوانەكانت لەكوئەيە ؟
"درۆكەر" لەبەرئەو ناتوانىت روبروى راستىەكان بىنئەو
لەكوئەيە ؟ "پىم وايە كەمن پاشانىم"

بەھەمان شىۋە : قورئان ھانى خوينەرانى دىمات بۆئەو روبروى
راستى بىنەو ، بەم شىۋەيش راستيان دەكاتەو لەھەئە .

بەم شىۋە قورئان پالتىۋومدىت بۆئەو راستى بىنى و
ھەلەكان راستىكەيتەو .

۵- زانيارى نەزانراو لەقورئاندا .

قورئان رېگەيەكى بېھاوتەيە كە خويئەرەكانى ئاگاداردەكاتەو، "ئايە پېشتەر ئەمەت دىزانى" هيچ پەراوئىكى ترى ئاسمانى ئەم شىوازە بېھاوتايەى نىە.

نوسراو پەراوئى كۆن ھەن كە زانيارى زۆريان تىدايە ، بەلام پىت دەئىن كەزانيارىەكە لەكوئ ھاتو، لەلايەكى تر قورئان دەفەرموئىت ؛

"تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَٰذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ" - "ھود: ۴۹"

("ئەى محمد "صلى الله عليه وسلم" ئەو باسانەى بۆمان كردىت لەھەوالەناديارەكانەكەبۆت دەئىرىن، نەتۆ دىزانى و نەھۆز و نەتەوەكەشت پىش ئەم باسەى ئىمە، جا خۆگرو بەئارام بە، چونكەبەراستى پاشەرۆژ بۆ خواناس و پارىزكارانە").

"نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَٰذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ الْغَافِلِينَ" - "يوسف: ۳"

(ئيمە چاكترين و جوانترين چيروك و بەسەرھاتت بۇ دەڭگيرينەوہ ئەى محمد" صلى الله عليه وسلم" بەھۇى ئەم قورئانەى كەنىگامان كىرد بۇ لای تۆ، لەكاتىكدا بىگومان تۆ لەپىش ئەم قورئانەدا ئەم بەسەرھاتەبى ئاگا بوويت").

ئەگەر پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " نەزان بوويت و ئەوانى تىرىش زانا بووبىن ، ئەمە مەترسى ھەبوو كەبەم شىۋە دلىرانە قىسەيان بۇبىكا،بەرمىنگار بوونەوى نەياران كەنەزان بوون لەوبارەيەوہ ، لەگەل ئەوشىدا، ھىچ كەس بەرمىنگارى ئەم ئايەتانەى نەكردوہ .

۶- قورئان ھەلخەلەتاندە .

ئەوانەى كە ناتوانن بەرىەرچى قورئان بىدمنەوہ كە قورئان پەراوى ئاسمانىيە و دابەزىتراوى خوايە، بەخۇ بەبىردۆزىكى كەشاوہ ھاتن وتيان"قورئان ھەلخەلەتاندە" ئەگەر قورئان"ھەلخەلەتاندە" ئەوا بىنچىنەكەى چىيە ؟ فىلى چىمان لىدەكات ؟ ياخود درۆكانى ھەلخەلەتاندەن لەكوپن ؟ بەلام ھىچيان ھىچ ھەلخەلەتاندەنىكىيان نەدۆزىومتەوہ ، لەبەرئەوہى ھىچ ھەلخەلەتاندەنىكى تىدانىيە .

۱- ئيمە بريارى ھەلەدەدەين و خۇمان ھەلەدەخەلەتتەين بەمە .

ھەندى كەس بريار دەدات بەبى بوونى ھۆكار ياخود بيركردنەو
بۆنمۈنە ، "من پيىم وايه ئەو پياوۋە دوژمنى منە" بەلام من ھىچ
بەلگە و ھۆكارىكم نىيە بۆسەلماندى باومرەكەم ئەو ساتەى
كەئەو دەبينم ، مامەلەى لەگەل دەكەم وەك دوژمن ، پاشان بە
خۆم دەلەيم. ئەھا راست بووم، سەير كە ، وەك دوژمن مامەلەم
لەگەل دەكات ، ئەمە "جۆرىكە لە خۆھەلخەلەتەندىن"
لەسەرمەتادا خاومنى بىرو باومرىكى ھەلەبووم ، واشم لەخۆم كەرد
باومر بەشتىكى ھەلە بكەم وە واشم لەخۆم كەرد كەبىرو باومرە
ھەلەكەم راستە.

بەكورتى؛ ئيمە بريارى ھەلە دەدەين و خۇمان
ھەلەدەخەلەتتەين بەھۆى تەركىز كەردن و بيركردنەو
لەيان.

ب- بەئەقل نىگا كۆتايى ھاتوۋە ؛

پەيى قورئان نىگا كۆتاي ھاتوۋە ، قورئان دەئىت ئەمە نىگاي
خوايە ، ھىندەى ئەو گىتوگۇ راستەقىنەيەى كە ئىوۋ لەنىوان
خۆتاندەى كەن ، ئەگەر نىگا لە ئەقل وئۆزىك بەرزقربىت ،
ئايە ئىمە چۆن بىرار دەدەين كە كام لەو كىتابانەى
كەبانگەشەى نىگايەتى دەكەن كامەيان راستە و كامەيان
ھەلەيە . ئىمام غەزالى دەفەرموئىت ؛ "باومرو عەقل ھەردوكان
لەلايەن خواومەن و ھىچ ناكۆكىەكان لەنىواندانىە "

قورئان ھانى گىتوگۇ دەدات .

زۆرىك لە موسوئلمانان باومريان وايە كە قورئان ھانى ھىچ
گىتوگۇيەك نادات ، بەم شىۋمىيە دورەپەرىز دەبىت لەھەموو
گىتوگۇيەك ، سەبارەت بەقورئان و ئىسلام .

لەگەل ئەوھشدا قورئان ھانى گىتوگۇو لىدوان دەدات :-

"ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ ۚ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ ۚ
إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ ۚ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ" - "النحل: ۱۲۵"

(ئەى پيغەمبەر "صلی اللہ علیہ وسلم"، ئەى ئیماندار بانگەواز
بکەبۆ لای بەرنامەو رێبازی پەرۆمردگارت بەحیکمەت و دانایی
"بۆ ھەندیک" و ئامۆژگاری جوان و بەجێ، "بۆ ھەندیکى تر" و
گفتو گۆو موحادەلەبە جوانترین شیوە "لەگەڵ ھەندیکى تر" دا
بەتایبەتى خاومەن کتیبەکان، چونکەبەراستى پەرۆمردگارت ھەر
خۆى زانایە، کەکى گومرايە، ھەرودھا ھەر خۆیشى
زانایەبەھیدایەت و وەرگران).

بۆئەو پرسىارە گومانناویانەى کە مرۆقەکان دەتوانن بیری
لێکەنەو لەنیگادا بۆ بانگەشەو فێرکردن، وەلامى ئەم
پرسىارانە لەقورئاندا دراومتەو، وشەى عەرەبى "قالوا" کەبەواتای
"ئەوان دەئێن" ٣٣٢ و وشەى "قل" کەبەواتای "بلى" دیت بەھەمان
شیوە ٣٣٢ لەقورئاندا ھەتو.

۸- نەھىشتى بزاردەكان

قورئان دەئيت ئەم نىگايە لەلايەن بەدییەنەرى سەرجم شتەكانە، ئەگەر بۆھەندىك ھۆكار باومپت پىي نىە ، پاشان ئەوانە چىن ؟ پىيەستە رونكردنەو بەدەيت، ئەمە قەلەم و مەرەكە ، ئەمانە لەكوئو ھاتون؟ قورئان دەئيت ئەمە نىگايە. ئەگەر نا سەرچاوە بنەرەتسەكەى لەكوئىيە؟ لەكوئو ھاتوو؟ ھەرولامىك كەدراپىتەو بۆئەم پرسىارە ھەتا قورئان دابەزىو بەرپەرچى دراوتەو ، لەوانەيە ھەندىك كەس بلىت كە پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " دانەرى قورئانە. "جابه مەبەستى بەدەست ھىنانى ماددە بوبىت ، شكۆ ، ھىز، يەكخستى عەرەبەكان يان بۆ چاكسازى رەموشتى "بوبىت سەرجم ئەمانە مەبەستى خويان نەپىكا.

لەوانەيە ھەندىك بلىن كە پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " قورئانى لەسەرچاوەكانى تر و مرگرتوو. لەكاتىكدا لەوانەيە ھەندىكى تر بلىن ئەو كەستىكى درۆزن و شىتە سەرجم ئەم

بیرۆکانه بهبی رۆنکردنهوهی لۆژیک. قورئان وهلامی
نهوهمداتهوه که نیگا له لایهن خواومیه .

"تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ" - "الجاثية: ۲" ❖

"نهم قورئانه له لایهن خوای بالادهست و داناوه، هاتوووته خوارموه"

(. ❖ قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ هَذَا الْقُرْآنُ لِأُنْذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَئِنَّكُمْ لَتَشْهَدُونَ أَنَّ مَعَ اللَّهِ آلِهَةً أُخْرَى قُلْ لَا أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ" - "الأنعام: ۱۹"

"نهی پیغه مبهەر" صلی الله علیه وسلم" بهوانه بلی کهشایه تیان
دهویتی له سهەر پیغه مبهرایه تی تو) چ شتیک گه وره ترو
راستره لهشایه تیدا؟! هه ر خۆت بلی: الله راسترین شایه ته،
کهشایه تی تیوان من و ئیومیه، من نهم قورئانه شم بهوه حی و
نیگا بۆ هاتوووتا ئیومو هه موو نهوانه ی پییان گه یشتووونا گادارو
بیبار بکه م، "له گه ل نهم هه موو روون کردنه وانهدا" نایا ئیوم ئیتر
شایه تی دهم من که به راستی له گه ل خوادا چه ند خوایه کی تر
هه بیت؟! بلی: "من بهش به حالی خۆم" شایه تی ناحه ق و نارموای وا
نادهم و بلی: به راستی نهو خوایه زاتیکی تاک و ته نهایه و من

بەپراستى بەرىم ئەھەموو ئەو شتانەى كەئىومدەيانكەنەھاوئل و
ھاوتاي ئەو زاتە")

"وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا زَكَاةً، وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُخْشَرُونَ" - "الأنعام: ۷۲" ❖

("ھەرۇمھا" فەرمانمان پىدراوہ" نوپژو دروشمەكانى بەچاكى
ئەنجام بەدن و لەخەشم و قىنى خوا خۆتان پىارىزن، ئەو
پەرۇمردگار ئەومەيەكەھەر بۇ لاى ئەو كۆ دەكرىينەوہ").

"إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ" - "يوسف: ۲"

("بەپراستى ئىمەئەم ئايەتانەمان دابەزانددوولەشيوەى قورئانىكى
پاراودا بەزمانى ەرمبى بۇ ئەوەى ئىوەلىى تىبگەن و ژىرىتان
بخەنەكار").

"وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحْدِثُ
لَهُمْ ذِكْرًا" - "طه: ۱۱۳"

("ئە بەو شىومەئىمەقورئانىكى ەرمبى و پاراو و رەوانمان
دابەزانددوومو جۆرمھا ھەرەشەشمان تىادا باس كرددووه، بۇ ئەوەى

لهخوا بترسن و ياخود بيتههوى نهوهى كه ياداويريان تيڊا بهدى
بهيتيت").

"وَإِنَّكَ لَتَلْقَى الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ" - "النمل: ۶"

("نهى محمد "صلى الله عليه وسلم" بهراستى تو لهلايهن زاتيكي
داناو زاناوهقورئان فير دهكرييت و پيت دهرديت").

"تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ" - "أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ
مِنْ رَبِّكَ لَتُنذِرَ قَوْمًا مَا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ" - "السجدة :
۲-۳"

"دابهزاندى نهه قورئانه لهلايهن پهرومردگارى جيهانيانهوهيچ
گوماني تيدانيه:

ئايا خوانه ناسان دهليين: "محمد صلى الله عليه وسلم" نهه قورئانهى
ههلبهستوووه؟ نهخير واني يه، بهلكو قورئان حهق و راستهوه
لهلايهن پهرومردگارتهوه نييردراوه، بو نهوهى قهوم و هوژييك بيدار
بكهيتهوه كه پيش تو بيدار خهرومديهكيان بو نههاتوووه، تاريكهى
هيدايت و نيمان بگرنه بهر").

"وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ" - "إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ" - "یس: ۲-۳"

("سوئند بهو قورئانهی کههه موو فرهمانیکی له شوینی
خویایه تی

به راستی توئی موهی محمد (صلی الله علیه وسلم) له فرستادمو
پیغه مبه رانیت")

"تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ" - "الزمر: ۱"

"هاتنه خوارموهی ئەم قورئانه له لایهن خوای بالادهست و داناومیه").

"تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ" - "غافر: ۲"

("هاتنه خوارموهی ئەم قورئانه له لایهن خوای بالادهست و شارمزا و
زاناومیه").

"تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ" - "الجاثية: ۲"

"ئەم قورئانه له لایهن خوای بالادهست و داناوه، هاتوومته خوارموه").

"الرَّحْمَنُ" - "عَلَّمَ الْقُرْآنَ" - "الرحمن: ۲"

"خوای میهرمبان، کانگای سۆزو په حمهت" - "

قورئانى فيرى ئادەمىزاد كىردووه " فيرىوون و زانىنى قورئان و
تىگەيشتن لىفەرموودهى خواى مېهرەبان پىرۆزترىن نازو
نىعمەتەكەئىماندار لىى بەهرەمور بىيىت لىم تەمەنەكورتەى ژيانى
دنيادا

"إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ" - "فِي كِتَابٍ مَكْنُونٍ" - "لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ" - "تَنْزِيلٌ مِنْ
رَبِّ الْعَالَمِينَ" الواقعة : ۸۰

("بەراستى ئەوھى كەمھىمىد "صلى الله عليه وسلم"
دەيخوئىنىتەوھ قورئانىكەزۆر پىرۆزو بەرىزە" - "لەكتىبىكى
شاراومدا كە" لوح المحفوظ"، پارىزراو، "ھەرودھا نىسخەكانى
سەر زمويشى پارىزراو و پارىزراو دىيىت ھەتا دىيا دىيايە" - "تەنھا
پاكان نەبىت كەس دەستى لى نادات" - "ئەم قورئانەلەلايەن
پەروردەگارى جىھانىانەوھنىردراوھتەخوارمۇه")

"إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا" - "الانسان : ۲۳"

("دلىياش بەئەى" محمد صلى الله عليه وسلم" ھەر ئىمەقورئانمان
بۇ تۆ دابەزاندوومبەش بەش تا خەلكى پى بىدار بىكەيتەوھ")

بەشى حەوتەم

١- تاقیکردنەوهی پیچەوانە سەلمینراو :-

کۆمەڵگای زانستی پشت بەم بیروبوچونە دەبەستیت، زۆریک
لەخەڵک پەیدادەبن لەگەڵ بێردۆزیکی نوێ، کۆمەڵگە
زانستیش بـێزار نابـێت بە گـوێگرتن لـیان، زاناکان
هۆکارێکیان هەیە بۆکردنی ئەمە وە دەڵێن "ئەگەر تیۆریکت
هەیه، بـێزارم مەکە بەهـۆی قـیـۆرەکەت، مەگەر لەگەڵ
بێردۆزەکەت دـێت کە دەی سەلمینن کە خۆت و بێردۆزەکەت
دورن لەهەڵە" ئەمە پـیـی ئەوترـیت "تاقیکردنەوه پیچەوانە
سەلمینراو".

ئەمەش وایکرد کەسەرئنجی بێردۆزەکەى "ئەلبێرت ئینستین" بدەن،
بەخۆ بەبێردۆزێک هات و وتی من پـیـم وایە جیهان بەم شیوەیه
کاردەکات، وەئەم سـیـ رێگایانە دەى سەلمینن کەمن هەڵەم.
زاناکان کاریان لەسەر بـیـردۆزەکەى کرد بەمە بەستى
تاقیکردنەوه.

ماوہى شەش سالى بەسەردا تىپەرى لەئەنجامدا سەلمىنرا كەئەو
كەسىكى گەورەيە بەلام ئەو سەلمىنرا كەئە و شياوى ئەوہيە
سەرنجى بدريت تەنھا لەبەر"تاقى كەردنەوہى پىچەوانە
سەلمىنراو".

قورئان پىشنيار بۆ خويئەرانى دەكات، بۆ چەندىن "تاقى كەردنەوہى
پىچەوانە سەلمىنراو" مەبەست ئەھەندىكيان رابردوو بوو و
ھەندىكى تىشيان بۆھەموو كاتەكانى تر قورئان دەئىت ؛
ئەگەر ھەرشتيك لەسەر ئەو بىنچنەيە نەبوو كە بانگەشەى
بۆدەكات ، پاشان ھەمووتان پىويستە شتيك بكن بۆسەلماندى
كە قورئان ھەئەيە .

ئەم "تاقىكەردنەوہ" بى ھاوتايە ئە ھىچ ئاينىكى تردا بوونى
نەبوو ، ئەگەر گەفتوگۆت ئەگەل ھەر كەسىكى تردا كەرد،
پىرسىارى لىبكە ئايە ھىچ شتيك لەئايەكەتدا ھەيە رىگەت
بدات بەرگى لىبكەى ، ئە گەر توانىم ئەمە يان ئەو بكنم
ئەوا ئەى سەلمىنم كەئايەكەت ھەئەيە.

گومانم ھەيە ھەردىنئىكى تر خاۋەنى ئەم جۆرە تاقىكردنەۋەيە
بىت بۇ پىشنياركدن.

مرؤف نابىت تەنھا ئىمانەكەى خوى نىشان بدات ،بەلكو ئەبىت ،
ھەلىش بداتە كاسانى تر بۆئەۋەى بىسەلمىنن كە باۋەرەكەى
ھەئەيە. قورئان چەندىن ھەل دەدات بۆئەۋەى بىسەلمىنرئىت كە
ھەئەيە ،ھەندىك لەم تاقىكردنەۋانە پىشنياركدرون لەقورئاندا
بۆنمۈنە :-

چىرۋىكى ئەبولەھەب.

پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " مامىكى ھەبوو ناۋى
"ئەبولەھەب"بوو كەبەۋاتاي"باۋكى بلىسە"دئىت، ئەم مامەى پىغەمبەر
يەككىك بوو ئە بەھىزترىن دوژمنەكانى پىغەمبەر و ئىسلام.
ھەمىشە دۋاى پىغەمبەر دەكەوت ھەركاتىك بىنىباى كە
پىغەمبەر " صلى الله عليه وسلم " قسە بۆرپىۋارىك دەكات چاۋەرپى
دەكد ھەتا تەۋاۋ دەبوو و لىكجىادەبوۋنەۋە، پاشان پرسىارى
لەرپىۋارەكە دەكد "محمد" چى بەتۋوت ؟ ئايە وتى رەش ؟ ئەمە

سپيە، ئايە وتى بەيانيە ؟ ئەو شەو، لەسەر ئەو پاهاتبوو كەھەر
شتىك بلىت دژى وتەكانى پىغەمبەر بىت.

خوالە قورئاندا دەفەرموئىت :

"تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ - مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ - سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ
لَهَبٍ - وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ - فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ"

دەستەكانى بشكىت ئەبو لەهەبو رسوا بىت، ئاشكرايەكەھەر
راسوايش دەبىت و ("لەناو دەجىت- مال و داراي و ئەو شتانەى
كەبەدەستى هىناو، فرىاي نەكەوت - لەنايندەدا دەخرىتەناو
ئاگرىكى بلىسەدارمۇدەمىشەگورىسىكى چنراو لەپوشى
خورما لەگەردنيايەتى (لەقيامەتەيش دا زنجىرى ئاسن
دەكرىتەگەردنى")

ئەم سورمە ئەو پوندەكاتەو كە ئەبۇلەھەب و خىزانەكەى
دەمرن و لەناودەچن ، وە ھەرگىز نابن بەموسوئلمان و دەچنەناو
ئاگرى دۆزەخەو .

ئەم سورەتە "۱۰" سأل پيش مردنی ئەبۆلەهەب دابەزیوو، هەرودها بهی ئیمانی لەجەنگی بەردا مردوو، لەماوەی ئەم دەسائەدا چەندان کەس و هاوڕیتی ئەبۆلەهەب هاتنە ناوئیسلا مەو، ئەبۆلەهەب زۆر زیرەك بوو وەیهکیك بوو لە دۆژمەنە سەر سەختەکانی ئیسلا م، هەردەم بەپەرۆش بوو بۆ ئەوێ وە بیسەلمینیت کە قورئان هەلەیه و هی مرۆقە.

سەر جەم ئەو کارانە ی کە ئەبۆلەهەب کردنی بۆ بەدرۆخستەوێ ئیسلا م و ئەم سورەتە تەنها ئەو بوو کە جارێك لەجاران لەماوەی ئەم دەسائەدا بلیت "من موسوئلمانم" خوێنە گەر بەدرۆش و تەبای هەر بەناو ئەو کاتە دەسەلمینرا کە قورئان هەلەیه بەلام نەك هەریەراستی بەلكو بەهەلەش وەك موسوئلمان رەفتاری نەکردوو. پێغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" بە ئەبۆلەهەبی دەگوت تۆرقت لەمنە. ئەتەوێت كۆتایم پێ بەینی، وەرە ئەم وشانە بلی "من موسوئلمانم" وەرە دەرمان بپرە، ئەبۆلەهەب "۱۰" لەبەردەستدا بوو بۆ بیرکردنەو ئەم باسە بەلام هەرگیز ئەم قسانە ی دەرنبەری هیچ کەسیکی ناژیر ئەمە ناخاتە ناو قورئانەو، قورئان دەرنبەزێراوی خوایه و نوسراوی دەستی پێغەمبەر نیە.

ب- جوله که کان به داوی مردندا ناگه پین.

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمْ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ - "وَلَنْ يَتَمَنَّوَهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ" - البقرة ۹۴-۹۵

("تهی محمد" صلی الله علیه وسلم" پییان بلی: نه گهر راست ده کهن و باومرتان وایه که مالی نه و دنیا "به هشت" لای خوا تایه تمه نده به نیوه نه ک خه لکی تر، دهئاواتی مردن بخوازن نه گهر راست ده کهن "تا زوو بچنه ناو به هشت") -

به لام نهوانه هرگیز به هوئی رهفتاری نادرست و دهست پیشخه ری ناپه سه ندیان نه وئاواتی مهرگ ناخوازن، خوایش چاک ناگاداره له حالی سته مکاران).

کاتییک جوله که کان هاتنه لای موسوئمانان بوئنه و هی به رهن گاریان بکهن و وتیان "دواین مالی خوا" واته "به هشت" واته به هشت ته نها بوجه له که کانه نه ک بوک هسانی تر. قورئان تکا له جوله که کان ده کات بوئنه و هی داوی مردن بکهن، نه گهر نهوان دلسوز و راستگوون. قورئان به رده وامه و ده فرمویت "نهوان هرگیز داوی مردن نا کهن" نه بهر نه وتاوانه ی که کردویانه.

تاكە شتېك كەجولەكەكا دەيان توانى لەسەردەمى پېغەمبەردا
 بىكەن بەمەبەستى بەدروڭخستەنەوەي قورئان ئەوەبوو كەداواي
 "مردن" بىكەن تەناتەت ئەگەر يەكېك لەجولەكەكان وتباي
 "من داواي مردن دەكەم" تەنھا ھەريە دەم نەك بەدل ئەوا
 ئەوكاتە دەسەلمىنرا كەقورئان ھەلەيە زۆرئاسان بوو كە
 پەسەلمىنرېت كە قورئان ھەلەيە .

خواش لەقورئاندا دەفەرموئيت:-

"وَلْتَجِدْنَهُمْ أَخْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاةٍ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا، يَوَدُّ أَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرَ
 أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمُرْضَخِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعَمَّرَ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ ."
 "البقرة: ۹۶"

(سويئەد بېت ئەو جوولەكانەدەبىت كەلەھەموو خەلك
 بەپەرۆشتەن لەسەر دنياو زيانى دنيا بەھەر جوړېك بېت، ھەقا
 بىگرەلەھاوہلپەرست و موشرىكەكانىش، ھەريەك لەوانەئاوات
 دەخوازېت كە: ھەزار سال تەمەنى بېت، ھەر چەندەمەنەبېت
 تەمەنى درېژيان لەسزا پزگارىيان بىكات، خوايش زۆر بىتايەبەو
 كەردەوانەي كەنەنجامى دەمەن").

ج- مهسیحیه کان نزیکتـرن له موسـولمان زیاتر له
جوله که کان.

له قورئاندا چهنـدین "تـا قیکردنه وهی یـیچـه وانه
سه لمینراو" هه نه که بۆ ئه مپۆ و سه رجه مکاته کان گونجاون ،
قورئان ده فهرمویت :-

"لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ
أَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى ذَلِكَ بِأَنَّ مِنْهُمْ قِسِيَسِينَ
وَرُهَبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ" - "المائدة: ۸۲"

("سویند به خوا ده بینیت و ده ستت ده که ویت سهر سه خترینی
خه لک له دوژمنایه تیدا به رام بهر به وانه ی که باومریان هیئاوه،
جوله کهن و ئه وانه ی که هاوه لیان بۆ خوا داناومو سویند بیت
ده بینیت و ده ستت ده که ویت نزیکتترینیان له سۆز و خوشه ویستی
بۆ ئه وانه ی که باومریان هیئاوم ئه وانه ن که دمیانتوت: به راستی
ئیمه نه صرائین، ئه ووش له بهر ئه و میه به راستی هه ندیک له وان
قه شه ی دیندارن و هه ندیکیشیان گۆشه گیر و کهسانی
خوا به رستن و بیگومان ئه وان خۆ به گهورمدانانین").

قورئان دەفەرموئەت لەنێوان دووگروپی خەڵکدا "مەسیحی
 و جۆلەكە" كاندە بەگشتی مەسیحیەكان مامە ئە لەگەڵ
 موسوڵمانان دەكەن باشتر لە جۆلەكەكان، چەندەها جۆلەكە
 ھەتە كە باومریان بە ئیسلام ھێناوە، ئە كاتیكدا ھەندێكى
 تریان باشن ئەگەڵ موسوڵمانان، بەلام بەشیوەیەكى گشتی
 وەكو "كوۆمەلگەى جۆلەكە" لەپۆى مامە ئە كردنەو
 مەسیحیەكان باشترن لە جۆلەكەكان.

تەمەرو جۆلەكەكان ھەلێكى باشان ھەیه كە بڵێن قورئان
 ھەتەیه، ئەگەر ئەوان بۆماوەى دوو سالی خۆیان یەكبخەن و
 مامە ئە یەكى باش ئەگەڵ موسوڵمانەكان بکەن باشتر لە
 مەسیحەكان. پاشان بڵێن "ئەھا ئێمە زیاتر لە مەسیحیەكان
 مێھرەبانتەرین ئەگەڵ ئێو" یاخود كى ئەجیھاندا باشتر مامە ئە
 ئەگەڵ موسوڵمانەكان دەكات؟ ئێمە یان مەسیحیەكان؟
 جۆلەكەكان ھێشتا ئەمەیان نەوتووە، بەلام ھێشتا ئەتوانن
 بیسەلمێنن كە قورئان ھەتەیه ئەگەر مامە ئەكانیان بگۆرن،
 بەلام ھەرگیز نایگۆرن.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِعَشْرِ سُورٍ مِثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ - "هود: ۱۳"

("بەلكو" لەگەل ئەو ھەموو بەلگانەدا "ئەوانە دەلێن كە محمد قورئانى ھەلبەستوو، پىيان بلى: جا ئىوش دەسوورمتى ھەلباستراو وینەى ئەم قورئانەبھینن، ھەر كەسیش لەخوا گەرەبەدەر، دەتوانن، بانگ بکەن "بۆ ھاوکاریتان پەناى بۆ بەرن" ئەگەر راست دەکەن").

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ - "يونس: ۳۸"

("بەلكو" لەگەل ئەو ھەموو بەلگانەدا "ئەوانە دەلێن كە محمد "صلى الله عليه وسلم" قورئانى ھەلبەستوو، بلى: دەئىوش سوورمتىك وەك سوورمەتەكانى دارپژن و بېھینن، داوا بکەن لەھەر كەسێكى تر كە دەتوانن جگە لەخوا "كە یارمەتیتان بدات" دریغى مەكەن ئەگەر راستگۆن").

۳- بىنەماكان بۇ ھىنانى ئايەتتىك.

ئەوبنەمايانەى كە پىشتيان پىدەبەستىت بۇھىنانى ئايەتتىك
وەكو قورئان ئەمانەن:-

❖ قورئان خاوەنى ئاستىكى بەرزە .

❖ زمانى قورئان زمانىكى "خاوين ، واتادار، پروون ، بىئەندازەو
ئاوازەيە.

❖ قورئان لەبەردەم راستى رانايكات و رەوانبىژ ، سەرۋاو
شىۋەى خۆى ھەيە ، پىچەۋانەى
مروۋى .

❖ زۆرجار قورئان زانىارىيەك دويارمەدەكاتەۋە بەلام
بەشىۋەيەكى جياۋمز.

❖ قورئان بەكەمترىن وشە واتايەكى مەزن دەبەخشىت.

بت په رسته کان نه یان توانی کاریکي نهوتو بکهن و بیسلمینن
که پیغمبر "صلی الله علیه وسلم" قورئانی به دیهیناوه. له کوتایدا
. قورئان تاقیکردنه و دی پیچموانه سه لمینراوی "خسته کار.

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مِّثْلِهِ وَادْعُوا
شُهَدَاءَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ - "البقرة: ۲۳"

("جا نه گهر ئیو دله دوو دلیدان و گومانان له "قورئانه پیروژه"
هیه که دامان به زاندو و دبو به ندهی خو مان محمد "صلی
الله علیه وسلم" نه گهر بو تان ده کړیت ئیومش ههول بدمن
سوورمتیکي و دك نهو بهینن، هاو په یمان و هاو کاره کانیشتان
جگه له خوا "بو نهو مه بهسته" بانگ بکهن نه گهر ئیومراست
ده کهن").

"فَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ
لِلْكَافِرِينَ - "البقرة: ۲۴"

("خو نه گهر نه تانتوانی و هر گیز نایشتوانن "کهواته باو مریهینن
و" خو تان بیاریزن لهو ناگره ی: سووته مه نیه که ی خلکی و بهرده،
که بو بی باو مری و خوانه ناسان ناماده کراوه").

سورەتىكى قورئان كەتەنھا سى خەتە و كەمتىن وشەى لەخوى
گرتووه ، نەيان توانى شتىكى ئەوتۆ بەيىنن و بەردوھ وامىبن لەم
بەرەنگارىيە، باشتىن شاعىرەكانى ئەوسەردەمە باشتىن
ھەلىياندا بەلام بەخراپى كەوتن لەم كارە، ھەندىك لەوشتائەى
كەلىيان ھىناوھ پارىزراون لە شوئىنەمىژوييەكان بۆئەوھى نىشان
بدرىن كەچەندە "گالتەجارىن" ئەمانە سەرۋايان نەبوو ۋەكو
قورئان ، ناومرۆكەكەيان بى مانابوو ۋە ھىچ زىرەكى و
شادومانىيان تىدابهدى فەدەكرا.

ئەمە ھەتا ئىستا بەرمەنگارىونەوھىيەكى سەرتاسەرىيە ، بۆماوھى
"۱۴۰۰" نەكراوھ و ناشكرىت قورئان دەفەرموئىت:-

"أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ ۚ وَالْقُرْآنَ ۚ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا

"-النساء: ۸۲"

(ئەوھبۆ ئەوانەسەرنجى قورئان نادىن و لىكى نادەنەومو لىى
وردنابنەوھ؟ خۆ ئەگەر ئەلايەن كەسىكى ترموھبوايەجگەلەخوا
بىگومان جىاوازى و دژايەتيەكى زۆريان تىدا دەدۆزىيەوھ").

قورئان هيچ دژيتى و ناكۆكى تيدانيە :ئەگەر ھەركەسيك
ئەيەويىت بيسەلمىيت كە قورئان وتەى خوانيە ، ئەوا با تەنھا
ئايەتيك لەقورئاندا بەيىت كە ناكۆكى و دژيەتى تىدابت.
زۆريك لە بىياومپان ھەوليان دا بۆئەوئى شتيكى لەم جورە
لەقورئاندا بدۆزنەو بەلام سەرجم ھەولەكانيان بى ناومرۆك و
ھەلەتيگەشتن بوون .

"الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى
الْعَرْشِ ۚ الرَّحْمَنُ فَاسْأَلْ بِهِ خَبِيرًا" - "الفرقان: ۵۹"

("ئەو زاتەى كەئاسمانەكان و زەوى و ھەرچى وا لەنيوانياندايە
لەماوئى شەش رۆژدا دروستى كردوو، لەوودوا لەسەر عەرش
وتەختى ھەرمانرەوايى وەستاوخوا پەرەمردگارنىكى مېھربانە، جا
بۆ تيگەشتن لەوردەكارى و گرنكى بەدەيھينراوەكانى
لەجىھانى ئەستىرەكان و كۆمەلەى خۆر و ئادەمىزاد و
گيانلەبەرەن و رۆوڤ و ... ھتد) لەكەسيكى ئاگاوارنا
بپرسە" ۱۱)

بهههمان شیوه، ئەگەر بتهوێت پرسسیاری زانستی بکەیت
کە لە قورئاندا باسکراوە ئەوا پێویستە پرسیار لە "زانا" بکەیت.
لەلایەکی تر، ئەگەر پرسیارم لێبکەي سهبارمت به چۆنیەتی
خوێندنەوهی قورئان یاخود هەڵەي رێزمانی لهوانهیه من نهتوانم
وهلامت دهمهوه، چونکە من تەنها تەلەبەیهکم لە فێربونی زمانی
عەرەبیدا. لەبەرئەوه تائێستا نەسەلمێنراوە کە قورئان وتەي خوانیه
، قورئانیش دەفەرموێت "لەکەسیکی زانا بپرسە"

بۆیه پێویستە پرسیار لە "قارئ" بکەي کە شارمزیه له خوێندنهوهي
قورئان و رێزمانی عەرەبی، ئەگەر پرسسیاری زانستی بکەي لهوانهيه
من باشتر وهلامت بدهمهوه چونکە من تیايدا پسپۆرم،
لەبەرئەوهي زیاتر لە "٥" سال خوێندومه بهمهههستی بهدمست
هینانی "به کالۆریۆس له پزشکی-نهشته رگهري زگورته" MBBS پلهي "

پەشى ھەشتەم

۱- چەمكى بونى خوا لەقورئاندا.

۱- ھەموو ناموسوئلماننىڭ پىۋىستە رازى بىت كەوقورئان وتەى
خوايە.

ھەموو كەسىڭكى ژىر كەپرۋاى بەھەبوونى خواھەيە بەرگىرى
لەومناككات كە قورئان وتەى خوانىيە، لەدۋاى نىشناندان و
خستەنەپروى چەندىن بەلگە.

بەلام بۇ بىباومرېك كەپرۋاى بەھەبوونى خوانىيە، ئەگەر پرسىياري
لىبىكەى "ئايە قورئان وتەى خوايە" ئەمە پرسىياريڭكى بى
بنەمايە، چونكە ئەو باومرې بەھەبوونى خوانىيە، چۆن باومرې بەو
بككات كە قورئان وتەى خوايە وە ھىچ شتىكى لەبىرو ھۇشدا
دروست ناككات.

ب- پىرۋزە ؛

يەكەمىن شتىك كەدەمەوئىت بىكەم لەگەل بىباومرېك ئەومىيە
كە بلىم "پىرۋزە" زۆرىيە ئەوانەى كەبارمېيان بە چەمكى
ھەبوونى خواھەيە ، بىروباومرېكى "كوئىر" يان ھەيە.

لەوانەيە كەسەيىك مەسىحى بىت چۈنكە باوكى مەسىحىيە،
زۆربەى خەللىكى تر وەكو "ھىندۇس" ن لەبەر باوك و باپىريان،
ومزۆربەى موسوئلماننىش موسوئلمانن لەبەرئەوەى باب و باپىريان
ئىماندارن .

بەشىكى زۆرى خەللىكى لەجىھاندا كوئرانە شوئىنى ئاينى باب
وباپىريان كەوتون ، لەوانەيەكەسەيىك بىنجىنەكەى بگەرئەتەوە بۇ
خىزانىكى ئاينى بەلام لەھەمانكاتدا بەرگىرى لە بونى
خوابكات ، چۈنكە رازى نىيە بەوەى كەلە ئاينەكەى ياخود
لەدايك و باوكى فىرىوۋە.

لەوانەيە موسوئلمانان پرسىيارم لىبكەن "زاكىر" بۆجى پىرۇزىيى
لەبى باوۋر دەكەى ، ھۆكارەكەش ئەوۋىيە كە ، ئەو باوۋرى
بەيەكەم بەشى قورئان ھەيە "لاىلە" ھىچ خوايەك نىيە ، نىوۋى
كارەكەى تەواوكر دوۋە ، تەنھا بەشىكى ماوۋە كەبرىتىيە لە "لاىلە"
"لاىلە" جگە لە خوا.بۆيە پىئويستە چەمكى ھەئەى بونى خوا
رەشبكەنەوۋە و چەمكى بونى خواى راستە قىنە ۋەرگىرن.
ج- چەمكى بونى خوا لە مەنتىقدا "لۆژىك"

يەكەمىن پرسىيارم بۇ بىياومر ئەومىيە كە "پىناسەى خوا چيە"
بۆكەسىك كە دەلىت خوانيە پىويستە واتاي خوا بزانيّت، وادابنى
من كتيبيكم ئەناو دەستم ھەلگرتومو دەلىم ئەمە "قەلەمە"
كەسى بەرامبەر ئەبىت بزانيّت كە پىناسەى قەلەم چيە،وہ راستەم
بىكاتەومو پىم بلىت ئەمە قەلەم نيە و كتيبە.

تەنانەت ئەگەر تەشزانيّت كە چىم ئەناودەستم ھەلگرتوہ و
دەلىت ئەمە قەلەم نيە ، پىويستە بزانيّت كە قەلەم چيە ،
بەھەمان شىوہ، بۆكەسىك كەدەلىت خوانيە ، بەلايەنى كەم
پىويستە بزانيّت كە چەمكى بونى خوا چيە.

ئەگەر ناموسوئلمانىك باومرى وابىت كە ئىسلام ئەگەل زانست
ناگونجىت ،لەم ھەستە سنوردارمدا ناموسوئلمان راستە بۇراست
كردنەوہى بىرۆكەكەى سەبارمت بەئىسلام ،كىشەكەش ئەومىيە
كە ويئەيەكى ھەلەى سەبارمت بەئىسلام لەميشكى دا سەبارمت
بەئىسلام ھەيە.

تەنانەت منىش ويئەيەكى ئاوا ھەلە سەبارمت بەئىسلام رەت
دەكەمە وە بەلام ئەھەمانكاتدا وەك موسوئلمانىك ئەوہ ئەركى
منە كە بۇنىشاندانى ويئەى رستەقىنەى ئىسلام بەرامبەر

ناموسولمانان، نیمه پیویسته ههلهتیگه‌یشتن و خراپتیگه‌یشتن
لابهرین و پروونی به‌که‌ینهوه که ئیسلام ئاینیکی به‌سۆزو
میهره‌بانه. که مافی یه‌کسانی دمدات به‌ئافرهت وه‌له‌گه‌ل
لۆزیکدا ناکۆکی نیه .

د- چه‌مکی بونی خوی گه‌وره به‌پیتی سورمهی "اخلاص"

"قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ" - "اللَّهُ الصَّمَدُ" - "لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ" - "وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا
أَحَدٌ" "الخلاص"

("ئه‌ی محمد" صلى الله عليه وسلم "ئه‌ی ئیماندار بلی: ئهو خوی
که‌ناوی "الله" خواجه‌کی تاك و ته‌نهایه "بی هاوه‌ل و هاوتایه" -
خوا زاتیکی پایهدار و دمه‌سه‌لاتداره، نیازی به‌کس نییه‌و
هموویان ناتاجی ئه‌ون، هه‌ر ئهو دمتوانی به‌لاو و ناخۆشی لابه‌ریت
و پیویستی و داخوایه‌که‌نمان جی به‌جی" - "هیچ که‌سی ئی
نه‌بووه‌و خۆشی له‌کس نه‌بووه" - "هه‌رگیز هاوتاو هاوشیومه‌و
دمه‌سه‌لاتداریکی تر نییه‌که‌له‌به‌رامبه‌ریه‌وه‌به‌وستیت و هاوشانی
بییت").

ئەم چوار خەتە پێناسەى خوا دەرەخەن ، ئەگەر هەرکەسێك ئەم
چوارخەتە لەخۆیدا جێبەجێدەكات ، ئەوا ئێمەى موسوڵمان
لاریمان نیه لەبوتى بە خوا .

ئەم سورەتە بریتىیه ئە "فورقان" بنەمای جیاکردنەوهى حەق ئە
باطل

۲- بنچینهى خواناسى "Theology"

ئە قورئانى پیرۆزدا سورەتى اخلاص بریتىیه ئە "چەمكى بونى
خوا"، ئەم زارموویە ئە دوو بەواتای خۆیندن دیت "logy" ئەزمانى
گریکیدا بەواتای خوادیت وه "theo" برکە پێك دیت

بەمەش بەواتای "خۆیندنى خوادیت" وه سورەتى اخلاص "بنچینهى
فیربونى خوايه" ئەگەر تۆبتهوێت گەوهەریك بکری یان
بفرۆشی سەرما پێویستە نەرخەکەى دابنێیت ، وهك
هەڵسەنگاندنى گەوهەرەكە لەلایەن زیڕنگەرەكەوه ، وه
بەراوردکردنى ئەگەر بنچینهکەى، ئەدواى پاککردنەوهى

گەھەرەكە رەنگەكەى بەراورد دەكەت ئەگەل نەسەنەى
زىرەكانى تر

جايان "۲۴" ھەيار دەرەجەى يان دكوالىتى نزمترە "۲۲" دەبىت
ياخود "۱۸" دەبىت ، لەوانەشە ھەر زىر نەبىت چونكە "ھەسەو
شتىكى درەوشاوە زىر نىە".

بەھەمان شىو، سەرەتى اخلاص بىنچىنەى فېرىونى چەمكى
خوایە، كەئەى سەلمىنىت ئەو خوایەى كەتۆ ئەى پەرسەتى
خوایەكى رستەقىنەىە يان نا، ئەم سەرەتە وەسفى خوای گەورە
دەكەت .

۳- ئايە باگوان راجنىش خوايە؟

ھەندىك خەلك باومرپان وايە كە "باگوان راجنىش يان ئۆشۆ"
خوای گەورمىە . "ئەمانە وتەى من نىن من تەنھا دمرىدەخەم"
ھەندىك كەس دەللىن ئۆشۆ خوای گەورمىە . جارنىكىان
لەكۆبونەومىە كدا لەماوەى پرسىارو وەلامدا، ھىندىەكى بەرئىز
ھەبوو كە بە ھەلە لەسەكەم تىگەيشت ، وتى ھىندۆسەكان

ئۇشۇ ۋەك خوا ئايەرىستىن، مىن ئاگادارم كەئۇشۇ بە خوانازانىن
بەلام ئۇشۇ شوئىنكەوتوى ھەنە.

بائىستى ئۇشۇ بخەينە ژىر تاقىكىردنەۋە.

۱- يەكەمىن بنەما برىتيە " ۋَلِلّٰهُ اَحَدٌ " بلىى خواتاكو
تەنىايە، ئايە ئۇشۇ تاك و تەنىيا بوو؟ ھەروەك دىزانىن چەندىن
كەس بانگەشەى خوايەتيان كىردوۋە لەناو مرۇقەكاندا. چەندان
كەس دۆزراۋنەتەۋە ئەۋلاتەكەماندا "ھىندىستان" بەدئىيائىيەۋە
ئۇشۇ تاك و تەنىيا نەبوۋە ، ھەرچەندە، ھەندىك لەشۋىنكە وتۋانى
ھىشتا وانىشان دەمدىن كە ئۇشۇ تاك و تەنىيە .

ب- بنەماى دوۋم برىتيە لە " اللّٰهُ الصَّمَدُ " خوا تەۋاۋ نەمرە. ئايە
ئۇشۇ تەۋاۋ نەمرىۋە؟ لەزىيان نامەكەيەۋە ئىمە ئەۋە فىردەبىن
كە ئۇشۇ ئازارى چەشتۋە بە ھۆى نەخۇشى شەكرە،
ھەناسەتەنگى و پشەيشەى درىژخايەن. رايگەياندوۋە كە
حۈكەمتى ئەمەرىكا ژمەرخواردى كىردوۋە كاتىك لە
ئەمەرىكالى زىنداندا بوۋە. سەيركە، خوا ژمەر خۇركراۋە،

ھەموانىش ئەوۋە ئەزانن ككە ئۇشۇ مردوۋە و شىردراومتەوۋە ككەواتە
نە ككەسىكى تەواۋ بوۋە نەككەسىكى نەمەر.

ج- سىئەمىن بىنەما "لَم يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ" ككەسى لىئەبوۋە و
لەككەسىش نەبوۋە . لەككاتىكدا ئۇشۇ "جەبەلپۇر" لە ھىندىستان
لەدايك بوۋە ومىندالى ھەبوۋە . وەك سەرجمە مرقۇقەكان دايك و
باۋكى ھەبوۋە . دواتر ھەلىيان بىزاردوۋە و بوۋن بەشۋىنكەوتەى ،
ئۇشۇ ككەسىكى زۇر زىرەك بوۋە ، لە سالى ۱۹۸۱ رۇيشتوۋمە
ئەمىرىكا، لە ئۆرىگۇن شارۋچكەيە كى بەناۋى "راچىش پىورام"
دامەززاندىۋە و حوكمەتى ئەمىرىكاش ومىستاندويەتى و لەسالى
۱۹۸۵ گەپراندىۋىتە وە ھىندىستان و دەستى بە "راچىش نىوسانىياس
كۆمىون" كىردوۋە ،پاشان ناۋەكەى بوۋە بە ،"ئۇشۇ كۆمىون" لە
"پىون" ئەگەر سەردانى ئەم شۋىنە بىكەيت دەبىت ككە لە "ئۇشۇ
كۆمىون" لە سەر بەردى كىلەكەى نوسراۋە "ئۇشۇ ھەرگىز
لەدايك نەبوۋە ھەرگىز نەمردوۋە" تەنيا سەردانى ھەسارەنى زەمى كىردوۋە
لە ۱۱ كانونى يەككەمى ۱۹۳۱ تا كانونى دوۋمى ۱۹۹۰ بەلام
لەبىريان كىردوۋە ككەئەمە لەسەر كىلەكەى بنوسن . ككە ئۇشۇ

بۆ ۲۱ دموئەت ھیزە ی لێداو، سەیرکە، خۆی گەورە سەردانی
زمو ی دەکات و پێویستی بە ھیزا دەبێت .

د- جوارەمین بنەما " وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ " واتە ھیچ کەس وەکو
ئەو نیە، ئیستا بۆت دەرکەوت کە ئەم کاندیدە "ئۆشۆ"
خوانیە. ئێمە ئەو دەرمانین کە ئۆشۆ مرۆف بوو و خوا ھزاران
جار بەھیزتر لە "نەرنۆلڈ" کە یەکیەک بوو لە بەھیزترین
پیاوھکانی جیھان. ئەگەر ھەرکەسێک بەراورد بکە ی بە خوا
جاچ "کینگ کۆنگ" بێت یان "ئۆشۆ" ئەوا نابێت بە خوا چونکە
خوا وێنە ی نیە.

تیدایه، هه نديک له وانه "الرحمن" الرحيم، الحكيم... "سه دهه مين ناویش بریتیه له "الله".

"وَلِلّٰهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰى فَادْعُوهُ بِهَا وَذُرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ ۖ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ" - "الأعراف: ۱۸۰"

("هر بۆ خوايه هه موو ناوه جوان و پيروزه كان، جا "تهی ئيمانداران" بهو ناوانه دوعا و نزا بکهن و هاناو هاوار بۆ تهو زاته بهرن، واز بهیتن له وانهی که له ناوه پيروزه کانی خوادا لادان ده کهن و "سیفهت و ناوه کانی خوا به کار دهیتن بۆ غهیری خوا"، له ئایندهدا پاداشتی تهو کارو کردموانه یان ومرده گرن که نه نجامیان دمه).

"اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰى" - "طه: ۸"

الله زاتی که که جگه لهو خوايه کی تر نیه، هه رچی ناوه پيروزو سیفاته جوانه کان هه یه هه ر شایستهی تهوه ("

"هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ، سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ" - "هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنٰى ۖ يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ" - "الحشر: ۲۳-۲۴"

("خو ئەو زاتەيەكە جگەلەو خوايەكى تر نىەپاشاى ھەموو بوونەومرە، پاڭ و بېگەردو پوختە، ئاشتى خواز و ئاشتى پەرورەر، ئاسايش بەخش و يەناگاي ئيماندارانە، دەسەلاتدارەو چاودېرى دروستكراوەكانىيەتى، بالادەستە، خاوەنى خېرى بېسنوورە، گەورەيەو خۆى بەگەورەدەزانىت، پاكى و بېگەردى بۆ ئەو خوايەيەلەوھى تىنەگەيشتوان شەرىك و ھاوھلى بۆ بريار دەمدن" -
 ھەر ئەو خوايەبەدېھىتەرە دروستكراوە، "لەنەبوون ھەرچى بۆى بەدى دەھىتت"، نەخشەو وىنەكىشەرە، ناوەپىرۆزو جوانەكان، ھەمووى شاىستەى ئەون، ھەرچى لەئاسمانەكان و زەويدا ھەيەستايشى ئەو دەكەن، بەراستى ئەو زاتەخوايەكى بالادەست و دانايە")

بە رامبەر وشەى *اللہ* يە *God* "يا خود *God*" بەكارھىنانى
 وشى *اللہ* يان وشەى
 "خو". *God* "موسوئلمانان ھاواردەكەنە خو بەناوى *اللہ*" خۆى،
 لەجياتى وشەى ئىنگلىزى
 چونكە وشەى *عەربى* *اللہ* پاكترو بېھاوتاترە، بەيىچەوافەو وشەى
 ئىنگلىزىيەكە بەچەند شىۋەيەك بەكاردىت، بۆنمونه:-

واتە "خواسكان" لەكاتىكىدا *الله* تاك *"God-s"* ى بۆزىاد بىكەى

دەبىيەتە كۆ "S" ۱- ئەگەر

وتەنبايە و كۆى نىە.

واتە "خوای مى" هىچ شتىك بونىە *"God-dess"* ى بۆزىاد بىكەى

دەبىيەتە *"dess"* ب- ئەگەر

بەناوى خوای "مى يان نىر" *الله* رەگەزى نىە.

واتە "باوكى خوا ئەو باوكى *"God-father"* ى بۆزىاد بىكەى

دەبىيەتە *"father"* ج- ئەگەر

خوای منە "لە ئسلامدا هىچ شتىك بەناوى" باوكى خوا "نىيە.

واتە "دايكى خوا" بەهەمان *"God-mother"* ى بۆخىاد كەى

دەبىيەتە *"mother"* د- ئەگەر

هىچ شتىك لەئسلامدا بەناوى "دايكى خوا" بونى نىيە.

واتە *"Fake god"* بۆنەمونه *"Tin-God"* ئەپىشى زىادىكەى دەبىيەتە

"tin" ە- ئەگەر

"خوای فىلباز". "الله" وشەيەكى بى ھاوتەيە كە هىچ

پىشگرو پاشگرىك ناتوانرىت لەگەلى بەكاربەيتىرىت.

لەبەرئەوه ئيمانداران پىيان باشتەرە بلىن "الله" لەكاتى ئامەزە

كردن و ناوبردننى خوای گەورە.

قورئان و زانستى ھاوچەرخ

ئەو رېگايانەى كەبوونى خوادەسەلمىنن لەوانەىە قەناعەت بە
ھەندىك لەكافرەكان بەيىنن بەلام ھەموشيان نا . زۆرىك لە
لەوانە داواى بەلگەى زانستى دەكەن بۆبونى "خو"، منىش ھەمان
بيروبۆچونم ھەيە ئەمرو سەردەم سەردەمى زانست و تەكنەلۇژيايە.
بازانيارى زانستى بخەينەگەر بۆ سەلھاننى بونى خواو
لەھەمانكاتىشدا كە قورئان نىگاي ئاسمانە.

ئەگەر ئاميرىك ياخود شتىك كە ھىشتا كەس تەدبىرە يان
ھىچى نەبىستوۋ لەبارەى ئەو ئاميرە نىشانى بىباومرىك ياخود
ھەركەسىكى ترى بەدى و پرسىارى لىيكەى ، يەكەمىن كەس
كىيە كە دەتوانى شىۋازى كاركردى ئەم ئاميرە روونكاتەو؟
دواى كەمىك بىركردنەو ، دەلىت، "دروستكەرى" ئاميرەكە،
ھەندىكى تر دەلىن "بەرھەم ھىتەرەكە" يان ھەندىكى تر دەلىن
پىشە گەرەكە.

ھەرۋەلامىك كەدەيدەنەو لە مىشكتا بىپارىزە ، بەدلىيايە
ودەمەكە يەكىك لەمانە دەپىت، "دروستكەردمەرھىنەر ياخود
پىشەگەر" رە .

ئەوھۆكارە زانستيانەى كەلەقورئانند ئەماژمىان پىكراوہ :-

بىردۆزى نەگەرى

لە بىركارىدا، بىردۆزىك ھەيە بەناوى "بىردۆزى نەگەرى" نەگەر دوو
بىزاردەت ھەيىت كە كامەيان راستە يا كامەيان ھەلەيە، نەگەر
بەشە راستەكە ھەلېزىرەت ئەوا نىوۈ دىنبايت يەككىك لەم دوو
بىزاردەيە راستەواتە لەسەدا ۵۰% ھەلى ئەموت ھەيە راست بىت.

بەھەمان شىۋە، نەگەر دراۋىكى ئاسن بەاۋىزى ئە ۵۰% شانست
ھەيە راست دەرىجىت $1/2$ ، نەگەر دراۋە ئاسنەكە بۆجارى دووم
بەاۋىزى، ئەوا تۆ ھەر ئە ۵۰% ھەلت ھەيە كە راستە كە
دەرىجىت، (نىۋە×نىۋە) $(1/2 \times 1/2)$ ، دەكاتە $1/4$. خۆئەگەر
دراۋەكە بۆجارى سىيھەم بەاۋىزى بۆھەرسىيىجارەكە
 $(1/2 \times 1/2 \times 1/2)$ ۋاقە (۵۰%، ۵۰%، ۵۰%) ئەنجامەكەى دەكاتە $1/8$
۱۲.۵%.

نەمۇنەيەكى تر:-

بەردەزارىك شەش لاي ھەيە ، نەگەر بىھەاۋىزى و ژمارمىەك لە
ناختا جىگىر بىكەى "۱-۶" ئەو ئەنجامەى كە بىرى
لەدەكەيتەۋە يەككىك لەمانە دەيىت "۱-۲-۳-۴-۵-۶" ۋاقە $1/6$.

ئەگەر بۆجاری دوووم بىھاوئىرى بەھەمان شىو، کەواتە $1/6$
 $1/6 \times$ خوئەگەر بۆجاری سىھەمیش بىھاوئىرى دەکاتە $1/6 \times 1/6 \times$
 $1/6 \times = 1/216$ کە کەمتەرە ئە $1/2$ ئەسەدا.

بائىستا ئەم بىردۆزە لەقورئاندا تاقى بکەينەو.

وادابنى کەکەسىک سەرچەم ئەوزانىاریانەى زانیو کە ئەقورئاندا
ئامازمیان پیکراو، لەو سات و کاتەدا نەزاتراو بوون.

لەوساتەى کەقورئان دابەزى خەلک باومپى واپوو کە جیهان
تەخت بوو، وە چەندەھا بژاردەى تر هەن بۆشیوئەى زەموى "سئ گۆشە،
جوارگۆشە، پىنج گۆشە، شەش گۆشە، حەوت گۆشە، هەشت
گۆشە. شىوئەى گۆی...هید"، باوادابنىتى کە ۳۰ شىوئە هەمە
بۆزەموى.

قورئان بەراشکاوى دەلئیت شىوئەى زەموى "گۆیە" کە واتە $1/30$.

مانگ خاوەنى پوناكى خۆیەتى یان وەمى دەگرئیت، قورئان
بەراشکاوى دەلئیت "مانگ پوناكى وەردەگرئیت" ئەمەش
بژاردەمىەك بوو لەتێوان دوو بژاردەدا. $1/2$

قورئان ئامازە بەۋە ددكات، كە ھەرشتىكى زىندوو لەئاو
 دروستىكراۋە ، ئەگەر ئىمە ۱۰،۰۰۰ بىروبوچونى جياوازمان ھەيىت
 سەبارەت بەم باسە. كەھەموو شتىكى زىندوو لە " دار ، بەرد ،
 مس ، ئەلەمنىۆم ، فافۆن بىر بىر ئۆكسجىن ، ھايدروچىن ، نەوت،
 ئاو ، چىمەنتۆ، كۆنكرىت...ھىد" قورئان بەپاشكاۋى دەلىت
 سەبەرجەم شتىكى زىندوو لە ئاو دروست پىۋوۋە .
 كەۋاتە "۱" لەنىۋان ۱۰،۰۰۰ ھەزار بىروبوچوندا .

كەۋاتە بۆھەربىرۆكەيەك لەنىۋان" شىۋەى زەۋى . روناكى مانگ
 ، دروستىۋونى مرقۇف"

$$\%0.0017 = 1/600000 = 1/10000 \times 1/2 \times 1/30$$

كەۋاتە زانىست سەلماندى كە ئەۋسى بىرۆكانەى كە قورئان
 باسى كىردوون ئەم پۇ راست دىرچوون ، ۋە قورئان ئامازە بەھەزاران
 شتى ئاۋادەكات ، كەلەو سەردەمەدا نەانراۋ بوون تەنھا لەسى
 ئەگەردا.

من ئەمە بۇخوئەرانى رۇشنىر بەجى دەھىلەم بۇئەھدى كار
لەسەدان ھۆكارى نەزانراو بىكەن كەبۇنيان ھەيە ياخود
دەتوانىرئەت ھەستايىن پىيىكرىت .

سەرەنجامى سەرجمە بىزاردەكان راست دەرچوو بىئەھدى
دانەيەكيان ھەلەبىت ، ئەمە لەپىشتەھدى تواناي مەرۇقە كە
سەرجمە بىزاردەكان راست دەرچىن ، بەبى بوونى ھەلەيەك ، ئەم
سەلمانە خۇي لەخۇيدا بەسە بۇ كەسىكى ژىر كەبنيەراتى
قورئان ئاسمانە .

قورئان كىتەبى ھىماكانە (الايات) نەك كىتەبى زانست.

بابىرت بخەمەھە قورئان كىتەبىكى زانست نىە بەلام كىتەبىكى
ھىماكانە ، قورئان زىياتر لە ۶۰۰۰ ھەزار ئايەتى
تىدايە، لەكاتىكىدا زىياتر لە ھەزاردانە قسە لەسەر زانست دەكات.

بۇئىمانداران قورئان فورقانە بنەماي جياکردنەھدى راستى
لەناراستى ، بەلام بۇ رۇشنىرى ناموسولمان زانىارى زانستى
گەرەتەرىن تاقىکردنەھدى كەباومرى پىيەتى . بەبەكارھىنانى
گەرەتەرىن پىومر كەناموسولمان باومرى پىيەتى ، من دەى

سەلمىنم كەقورىان وتەى خوايە. ئەكاتىكدا ۱۴۰۰ لەمەوبەر
دابەزىوہ .

قورئان زانىارى زانستى تىدايە ،كەلەم دواييانەدا دۆزراونەتەوہ،
لەكۆتايى گىفتوگۆكەدا ئىمە ھەردوكمەن دەگەيىنە
ئەنجامىك كە كە خوا لوتكە و پاىەبەرزى زانستە.

بەدلىھىنەر دانەرى قورئانە.

تاكە وەلامىكى لۆژىكى بۆپرسىيارەكە ئەومىيە ،كى ئاماژەى
بەسەرجم ئەو ھۆكەرە زانستيانە كىردووە، كە ۱۴۰۰ سال
لەمەوبەر دابەزىوون و لەمدواييانەدا دۆزراونەتەوہ ،وەلامى ئەم
پرسىيارە ھەمان ئەو وەلامەيە كە پىشتەر پونمانكردەوہ ، كەكى
داتوانى شىۋازى كارکردنى ئامىرىكى تازە پونىكاتەوہ،
كەبرىتى بوو لە : "دورستكەر ، بەرھەمەيىنەر ياخود
پىشەگەر" لەزمانى ئىنگلىزىدا ناوئىكى تر ھەيە بۆ "دورستكەر ،
بەرھەمەيىنەر ياخود پىشەگەر"

"الله" "God" دروست كەرى ھەموو جىھان كەبرىتە لە

زانست سەرجهم قیۆرو بیروۆکه کان لادیمبات و بونی خواش
دهسه لمینیت.

فرانسس باکون، فمیلہ سوفی بہناوبانگ، بہراشکاوی وتویہتی "
 ہہوونی زانیاریہ کی کہم لہسمر زانست بیباومرت ددکات، بہلام
 خویندنی زانست بہقوئی موسوئمانت ددکات "

"سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ ۖ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ" - "فصلت: ٥٣"

("ئېمەلەنەندەدا بەلگەو نېشانەي سەر سۈرھەننەريان نېشان
 دەدەين لەئاسۆكانى بوونەومرداۋ لەخودى خۆيشياندا "بېگومان
 ئاشكرايەكەلەسەردەمى زانستىدا چەندەنھەيئەكانى بوونەومر
 ئاشكرا بوو. زاناكان بەگشتى و زاناكانى ئەستىرماسى
 سەرگەردانن لەوردەكارى و دامەزراۋى و گەورمىي و فراۋانى ئەم
 گەردوونە، ھەروەھا لەئالۆزى جەستەيى و عەقلىي و دەروونى
 ئادەروونى ئادەمىزاد"، ئەمەش بۆ ئەمەي تا چك بۆيان پوون بىت و
 دۇنيابن كەئەمە زاتەحق و راست و پەوايە، ئايا شايتى
 پەروەردگارت بەس نىەكەبېگومان ئاگا و زانايەبەھەموو
 شتەك") ۱۹

ناومرۆك

۶	پيشهككى "ومرگير"
۸	پيشهككى نوسەر
۱۲	بەشى يەككە م پيغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" دانەرى قورئان نيه .
۱۶	بەشى دووم وہ لامىك بوسەر جەم نەو كاسانەى كەنە وترىت پيغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" بانگە شەى پيغەمبەر ايمتى كردووە بۆ يەككىك لەم مەستانە .
۴۳	بەشى سىيەم ۱- بىردۆزى پەركەماوى
۴۹	۲- بىردۆزى سەرابى ئاينى
۵۴	بەشتى چوارەم قورئان ئە ئىنجىل و مرگيراوہ .
۶۹	بەشى پىنجەم بەراوردىكى زانستى لەنيوان قورئان و زانستدا
۸۰	بەشى شەشەم - قورئان وەكو ككتيى چىرۆك نيه . ۱
۸۷	۲- ناكريت پيغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" شىت و درۆزن بىت لەيەك كاكدا .
۸۸	۳- ناكريت پيغەمبەر "صلى الله عليه وسلم" رىگانيشاندر و لەرى لادىرىت لەيەك كاكدا .

۹۱	۴- پېغمبەر " صلى الله عليه وسلم " بەدەست ئارمىزوى زۆر ھەز لەدرۇ بوون دەئالەتتە.
۹۳	۵- زانبارى نەزانراو لەقورئاندا .
۹۴	۶- قورئان ھەلخەلەتەندە .
۹۶	۷- قورئان ھانى كىتوبىگۇ دەدات .
۹۸	۸- نەھىشتىنى بىزاردەكەن
۱۰۴	بەشى ھەتەم ۱- تاقىكردنەمى پېچەوانە سەلمىنراو
۱۱۳	۲- ئايەتتەك لەوشىومىيە بەيىن .
۱۲۰	بەشى ھەتەم ۱- چەمكى بونى خوا لەقورئاندا .
۱۲۴	۲- بىنجىنەدى خواناسى theology
۱۲۵	۳- ئايە باگوان راجىنىش خوايە ؟
۱۲۹	بەشى نۆھەم
۱۲۹	سەفەتەكەنى خوا ؛
۱۳۲	بەكارھىنانى وشى " الله " يان وشەى " God "
۱۳۳	قورئان و زانستى ھاوچەرخ
۱۳۴	بىردۆزى ئەگەرى
۱۳۷	قورئان كىتەبى ھىماكانە (الايات) نەك كىتەبى زانست .
۱۳۸	بەدەيىنەر دانەرى قورئانە .
۱۳۹	زانست سەرچەم تىۋرو بىرۆكەكەن لادەبات و بونى خواش دەسەلمىنەت .